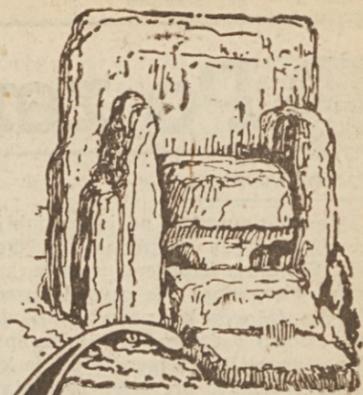

Koroška

Izdajatelj

Britanska obveščevalna služba

Cena

za naročnike mesečno 90 grošev
posamezna številka 25 grošev

kronika

Leto II.

Celovec, petek 29. novembra 1946

Številka 49

„Ne sejali, pa vendar želi“

Dan na dan imamo priliko slišati vodilne može, pa tudi listi so vedno polni kritik o slabem prehranjevalnem, kakor tudi gospodarskem stanju, v katerem se je znašla Avstrija. Pomanjkanje, ki je nastalo v državi je zajelo vse pokrajine in tudi Koroški ni prizaneslo.

V našem listu smo že večkrat katero zapisali o neumni centralizaciji gospodarskih dobrin, načelno pa se te zadeve do sedaj še nismo lotili in se tudi ne nameravamo, ker to ne spada v naše področje. Ker pa smo s tem nemogočim stanjem, ki trenutno vlada v Avstriji, prizadeti tudi Slovenci, je vendar potrebno, da izrečemo na to kolobocijo bežen pogled.

Če vprašam danes znanca, kako mu kaj gre, ti bo rekel: »Slabo. Če bo šlo tako dalje, bo kmalu vsega konec.« Drugi bo morda iz previdnosti molčal, da ga ne bodo smatrali za »protidržavnega«, a tudi si bo mislil svoje. In res je tako. Dolgo ne moremo več dalje po poti, ki jo hodimo.

Da nam manjka hrane in to tudi najpogotnejše, temu se človek še ne čudi toliko, ker smo pač v povojnih letih in ni moč govoriti, da bi bilo v enem letu popravljen to, kar so prej sedem let načrtno uničevali. Da pa lahko zmrzne na tone krompirja in se na ta način uniči in da se dogajajo neštevilne druge nerednosti, ki so le posledice nezanimanja in neznanja odgovarjajočih oseb, temu se mora pač človek čuditi, če se nad takim početjem že zgražati noče. In kar je najbolj žalostno, da se vse te stvari izrabljajo za strankarski boj in razvnamajo nezadovoljne množice, ki jim pri obilici časa ne ostaja smisla za nič drugega, kot za strankarsko prerekanje in politične manifestacije. Ali ni žalostno, da na vsej Koroški ne dobiš dnevnika, ki bi ga res lahko z užitkom prebral od začetka do konca. Edini dnevni listi, ki izhajajo na Koroškem, so sestavljeni večinoma po strankarsko političnih smernicah in vedno znova pride do medsebojnega, več ali manj upravičenega, napadanja.

Za popravljane hiš, za čiščenje cest ali za obdelovanje polja in slično, pa ni delovnih moči. Vkljub temu pa so kavarne od jutra do večera polne mladih in močnih ljudi, ki jih govorniki izdaja, da niso inozemci čeprav tudi ti niso slabo zastopani in to vkljub temu, da mora imeti vsak potrdilo o delu.

Premoga za vlake ni. Verjetno, da ga tudi za kurjavo ne bo dovolj. Letošnja lesna akcija je zaostala daleč za lansko. Iz enostavnega vzroka, ker so se vse prepozno pričeli baviti s tem vprašanjem. Saj je nehvaležna naloga in ena stranka jo je lansko leto na svoj način izvedla. Letos je morala prevzeti delo druga stranka. Razumljivo je, da ne obstoja navdušenje za delo, vendar pa se ne more ogrevati koroških hiš s takimi strankarsko političnimi preudarjanji.

A kje je pravzaprav krivda? Na to vprašanje je težko odgovoriti. Če rečeš enemu, da je kriv ta, bo dejal, da je oni, a on se bo zopet izgovarjal na koga drugega. Najbolje bomo zadel, če bomo povedali, da so krivi vsi. In to ne samo vlada in druge oblasti. Krivi so prav tako tudi navadni državljani, ki so se v letih vojne vsled gospodarskega ugodnega stanja odvadili delati, sedaj pa, ko ni več cenenih delovnih moči iz inozemstva, ne vedo, kje in kaj naj bi delali. Veliko pametneje bi zato bilo, če bi dajali naši dnevniki namesto neokusnih strankarskih opazk in brezpotrebni kritik na svoje strani nekoliko nasvetov in navodil za praktično delo, pa da bi pri tem pozabili pri vsakem stavku povedati, ali je to recept »črnih« ali so ga predpisali »rdeči«. Da je to res nujna potreba, nam dovolj jasno kaže nesprenost v prehranjevalni politiki, ki smo jo letošnje leto doživljali in jo večkrat še doživljamo. Nekaj časa je bilo sorazmerno veliko belega kruha, po-

POČASI, A VZTRAJNO

Uspehi zasedanja Organizacije Združenih narodov

Od 23. oktobra, to je več kot mesec dni, razpravljajo zastopniki UNO o svetovnem položaju in se trudijo, da bi zagotovili mir in red človeštvu.

Malodušje, ki je spremljalo pariško mirovno konferenco zaradi njenih neuspehov, je z veliko silo zajelo narode tudi ob otvoritvi zasedanja Organizacije Združenih narodov. Poročila, ki so do pred kratkim prihajala iz New Yorka so to nezaupanje deloma upravičevala. Zdelo se je, kot da UNO ne bo kos svoji nalogi in da bo na svetu zopet zavladovala anarhija. V zadnjem času pa se je položaj spremenil. Po dolgotrajnih debatah in živahnih razgovorih, ki so pokazali stališča različnih držav, je bila narejena osnova za pozitivnejše delo. Najvažnejše delo, sporazum med vzhodom in zapadom, počasi napreduje. Eni kakor drugi so uvideli, da sami ne morejo upravljati sveta in da bi nadaljevanje sporov svetu le škodovalo. Poiskali so podlago skupnemu delu in na tej osnovi, ki je enaka vsem, namreč zagotovitev trajnega miru, gradijo.

Osrednje kočljivo vprašanje mirovne konference, ki je zaviralo delo tudi na zasedanju UNO, to je vprašanje med Jugoslavijo in Italijo ter vprašanje svobodnega mesta Trsta, poizkušajo sedaj rešiti z neposrednimi pogajanjem med prizadetima državama. Jasno je, da medsebojni sporazum obeh držav tržaškega vprašanja še ne bo zaključil. K temu bo treba še sporazuma in pristanka veselih, kajti nobena proti nacizmu boreča se sila ne bo dopustila, da bi bila mirovna pogodba z Italijo sklenjena na njen račun.

Prav tako kot vprašanje Trsta, ali pa še važneje je rešiti razna druga vprašanja.

Pretekli teden je na zasedanju UNO stavljal sovjetski zastopnik Molotov nov predlog, katerega izvedba naj bi pripomogla k uravnovešenju svetovnega položaja. Molotov je predlagal:

»Glavna skupščina priporoča Varnostnemu svetu, naj sklene, da morajo države članice Združenih narodov predložiti Varnostnemu svetu v teku enega meseca sledeče podatke:

1. Kje na ozemlju držav članic UNO ali drugih držav z izjemo bivših sovražnih držav, so oborožene sile drugih držav, ki so članice UNO in v kakem številu.

2. Kje v bivših sovražnih državah in v kakem številu so oborožene sile zavezniških držav in drugih članic Združenih narodov.

3. Kje v zgoraj omenjenih ozemljih so letalska in pomorska oporišča in kako številne so tu posadke drugih držav, ki so članice UNO.

4. Podatke pod točkami 1, 2, 3, je treba

tem ga je nenadoma zmanjkalo in je bil samo črn, potem pa niti tistega ni več bilo. Zdaj se je stanje nekoliko popravilo, gotovo bi pa bilo za ljudi neljubo razočaranje, če bi se tudi lestvica o 1550tih kalorijah polomila, čeprav že nekateri upravičeno dvomijo v njeno trdnost.

Ves čas po vojni sem že ugotavljam ali smo »osvobojeni«, ali »premagani«, čeprav to ni toliko važno kot ugotoviti, ali je treba delati, ali nas bodo morda pa drugi na rokah nosili in pitali kot majhnega otroka. Vsekakor se jih je večina odločila za poslednje, ker bi bilo to enostavnejše; če bo pa šlo, bomo pa šele videli v prihodnjem letu, ko bo »teta UNRRA« prenehala s svojimi darili. Prijetno je pač »ne sejati in orati«, pa vendar jesti. A ne smemo pozabiti, da velja to le za »ptice pod nebom«, za ljudi pa ne. »V potu svojega obraza si boš služil kruh«, to so resne besede, ki si jih moramo pogloblje ogledati in se jim podvreči, ker tako kot sedaj, ne more iti več dolgo.

predložiti v smislu položaja, ki je bil 1. novembra 1946.«

»Upamo, da se bodo druge države s tem strinjale«, je zaključil Molotov. »Nobenega dvoma ni, da bo pozitivna rešitev tega predloga služila miru in mednarodni varnosti.«

Na ta predlog je odgovoril zastopnik Združenih držav Amerike, ki je med drugim rekel:

»V mednarodnih odnosih se držijo Združene države osnovnega načela, da kar najbolj podpirajo statut UNO. Če bo odbor mnenja, da je imenovano poročilo koristno, bodo Združene države rade volje dale zahtevane podatke. Mislimo, da je treba pokazati vse karte. Zato mislimo, da mora iti Sovjetska zveza še dalje in da mora njen predlog zahtevati poročilo o vseh četah v aktivni službi v svetu bodisi da so v Sovjetski zvezi, bodisi v obmejnih državah ali v katerem koli delu sveta.«

Pri razpravljanju o sovjetskem predlogu, se je večina držav izjavila za njegovo izvedbo. Med debato je govoril tudi britanski zastopnik, zunanji minister Ernest Bevin, ki je dejal:

»Kakor jaz zadevo razumem, so sprožili to vprašanje v obliki, ki bi lahko postala nevarna miru. Dejansko so označili čete, ki so v določenih državah s pristankom tamkajšnjih vlad, da predstavljajo nevarnost za mir. Te obtožbe pri tej priliki niso ponovili. Moja vlada želi vedeti, če je prejšnje zadržanje proti nam zdaj vključeno v to spomenico. Moja vlada se že dolgo bavi z razorožitvijo. Nihče ne zanikuje, da smo med dvema svetovnima vojnama mi

vodili prizadevanja za razorožitev. Ob začetku vojne je bila moja država skoraj premagana. Bili smo v nevarnosti, da bi nas Hitler uničil. Kakšna bi bila usoda sveta, če bi Velika Britanija klonila leta 1940? Bojim se, da bi bil Hitler tako sprostil svoje rezerve, kar bi pomenilo njegov triumf. Upoštevati moramo lekcije od 1918. do 1940. leta. Ne smemo se zaplesti v kakšno akcijo, da bi spravili v nevarnost naše državljanke.

Molotov je dejal, da bodo podatki o četah imeli velik politični efekt. Vprašam ga, ali je treba to storiti za politični efekt ali za razorožitev?

Spomnim vas na to, da Hitler ni imel nikakih čet izven Nemčije. Toda to ni preprečilo Hitlerju, da ne bi organiziral vojske znotraj Nemčije, ki bi bila skoraj uničila ostali svet. Velika Britanija je šla v tej vojni skozi pekel ter mora danes plačevati strašno ceno v življenjski ravni ljudstva.«

Istočasno z zasedanjem Skupšine Organizacije Združenih narodov se sestajajo tudi zunanji ministri veselih, ki pri svojih razgovorih obravnavajo v prvi vrsti tržaško vprašanje.

Veliko pozornost je v tem tednu vzbudil neuradni sestanek sovjetskega in ameriškega zunanjega ministra. Razni komentatorji so izrazili upanje, da bodo zunanji ministri še ta teden sprejeli mirovno pogodbo z Italijo. Vsekakor pa se lahko zgodi, da se bo v zadnjem trenutku pojavila še kaka ovira, ki jo bo pred popolnim soglasjem zunanjih ministrov treba odstraniti.

Gospodje, tako ne gre!

Zima je pred durmi, z njo pa mraz. »In ta mraz nam je prinesel žalosten glas«, pravi narodna pesem. Da, žalosten glas. To je: kuriva ni. Premoga niti za železnice ni dovolj, kaj šele za gospodinjstvo in gretje stanovanj z enojnimi okni. Oblasti sedaj poskušajo — seveda nekoliko pozno — rešiti, kar se rešiti da in preprečiti katastrofo. Železnice so omejile promet, deželne vlade pa izdajajo nalog, koliko drv je treba pripraviti za deželo in mesto. In gozdarski — človek bi skoraj dvomil — urad pa izdaja povelja občinam, koliko drv naj vsaka občina, odnosno vsak gozdni posestnik poseka lesa in pripravi drv. Do sem bi bilo še kar vse v redu in prav, čeprav je vprašanje, kolikšno kurilno vrednost imajo taka surova drva, ki ob kurjavi iz njih voda teče. Toda v sili je vse dobro in ob požaru gasimo tudi z gnojnico, če vode ni. Toda nekaj drugega, veliko bolj važnega ni v redu. Poslušajte!

Ko sem se zadnjič na kolesu peljal mimo nekaterih hribovskih vasi, sem ob cestah imel priliko opazovati dolge klaftre za odvoz pripravljenih drv. Mislim sem, ljudje, naši dobri ljudje so storili svojo dolžnost. Toda ko sem si drva natančneje ogledal, me je zabolelo srce. Opazil sem, da je v drvih sama smrekovina in to mlad smrekov les. Saj večina ni imela niti ene pedi v premeru, čeprav je bila vsa v hlohlih, nerazcepljena. To pomeni, da ljudje v sili sekajo mlad, nezrel smrekov les in to za kurjavo. Kje so tisti gozdarski strokovnjaki, ki izdajajo take naredbe, da morajo gospodarji, ki nimajo zrelega gozda ali bukovine sekati, da zadostijo dolžnosti, tudi mlad, negoden gozd za kurjavo? Ali ni dolžnost gozdarskega urada, da čuva nad bogastvom naših gozdov? Nezrel gozd sekati za kurjavo je dvojna škoda. Predvsem, ker premalo vrže, drugič pa, da gre

v ogenj les, ki bi čez nekaj let imel visoko ceno in ga bomo sami krvavo potrebovali; poleg tega pa bo tudi v tujini veliko povpraševanje po njem. Gozd je za kmeta edini kapital, na katerega lahko posebno danes z gotovostjo računa. Hrana, kmečki pridelki, živina ima danes ceno, ker je pomanjkanje hrane občutno in trgovina s prekomorskimi deželami še ni v teku. Toda čez par let se bo to uredilo. Trgovine bodo založene, cene domačim pridelkom bodo padle, kmetje ne bodo mogli dobro prodati tistega malega odviška, ki ga bodo imeli. Kje naj tedaj vzamejo denar za davke, za gospodarske stroje, za vzdrževanje in oblačenje družine, če jim danes izropamo zadnjo njihovo železno rezervo, to je gozd? Res, sila je velika, meščanom je treba kuriva, uradniki ne morejo pisati v ledenomrzlih pisarnah. Treba je poskrbeti drv. Toda pri tem naj se postopa pametno in pravično. Kdor nima za kurjavo primerne- ga lesa, tega naj oprostijo dolžnosti, da prispeva določeno količino. Nadalje naj se ne nalaga vsega bremena na kmečke rame. Tudi veleposestniški, državni in gozdovi različnih ustanov naj prispevajo svoj delež in naj ne velja izgovor, da nimajo delavcev in prevoznih sredstev. Če se od velikega kupa nekaj vzame, se nikoli toliko ne pozna, kot pri malem kupu. In veleposestva imajo tudi še druge gospodarske rezerve, ki jih kmetje nimajo. Nadalje naj se poseka predvsem les, ki nima in ne bo imel industrijske veljave, čuva pa naj se stavbeni in industrijski les. Pri tem se ne smemo strašiti truda. Tu gre za splošni dobrobit dežele in za dobrobit kmeta, ki je stebel dežele, kot prav jasno kažejo današnji težki časi.

Ko se bo doma in po svetu začela resna obnova in bodo spet začeli v večji meri graditi porušena mesta in milijonom in milijonih (Nadaljevanje na 2. strani)

Po zemeljski obli

JUGOSLAVIJA

Dne 18. novembra se je v Ljubljani sešla Ustavodajna skupščina Ljudske republike Slovenije k prvemu zasedanju. Zasedanje skupščine je otvoril predsednik SNOS-a (Slovenski narodno osvobodilni svet), Josip Vidmar. Za njim je spregovoril poslanec Oton Župančič, ki je kot najstarejši poslanec prevzel predsedstvo zasedanja. V svojem govoru je rekel med drugim: »Ko gledam tovariši vaše vrste mi preleta domišljivo šumenje naših gora. Tukaj bi moralo dišati po zelenju, po zelenih gozdovih in vode bi morale šumeti zakaj vse kar vidim tukaj pred seboj, se mi zdi en sam partizan. Zares, kakor da so se semkaj po volji in na klic slovenskega naroda z gora in gozdov preselili tisti, ki jim po pravici gre krmilo, ker so v najusodnejših urah slovenske zgodovine pod najhujšim okupatorjevim pritiskom med pokanjem pušk in gmenjem topov pod vodstvom KP zasnovali ljudsko oblast in proglasili sredi vojnega viharja narodno suverenost.

In če se še enkrat ozrem po vas, zagledam nenadoma med vami tudi tiste, ki jih še ni tu, ki pa bodo prišli, prav gotovo da bodo, prej ali slej, da se oglasi tukaj tudi kipenje morja in skrivnostno petje gospodstva zvonca.

Po odmoru je predsednik Oton Župančič sporočil, da je bil sestavljen verifikacijski odbor v smislu čl. 5 zakona o Ustavodajni skupščini LRS takole: Osolnik Bogdan, predsednik; Pehaček Rado, podpredsednik, Kimovec Franc, tajnik. Po tej objavi je bila zaključena prva seja.

Jugoslovansko časopisje se močno razburja zaradi obdolžitve grške vlade, po katerih naj bi jugoslovanska vlada nudila pomoč grškim uporniškim silam. V eni svojih številki piše beograjska »Borba« med drugim: »Anglo-ameriški imperialisti so za zadostitev svojim težnjam po absolutnem gospodarstvu v Sredozemlju spremeniili Grčijo v areno, kjer brutalno izvajajo fašistični teror in so napravili vse mogoče, da dajo čimvečji razmah ogabnim klevebam monarho-fašistov proti Jugoslaviji, Bolgariji in Albaniji.«

»Borba« zaključuje svoj članek s trditvijo, »da je sedanja kampanja Grčije proti Jugoslaviji tipičen primer kriminalnega poizkusa za uničenje miru in varnosti na Balkanu.«

GRČIJA

Nade, ki so jih gojili monarhisti se žal niso izpolnile. Po vrnitvi kralja Jurija se je položaj v Grčiji še poostрил vsled odločnega zadržanja levice, kakor tudi zaradi nekompromisnosti desničarskih krogov.

Na neki seji parlamenta je ministrski predsednik Tsaldaris dejal, da je bivši ministrski predsednik Panayotis Kanellopolus opisal parlamentu položaj, češ da je »že skoro vsa Makedonija v Titovih rokah.«

Ko so zaradi te izjave odšli iz seje dvorane člani opozicije, so poslanci desničarske organizacije »X« ostali na svojih mestih.

Iz raznih izjav je razvidno, da se name-rava grška vlada zaradi sedanjega položaja v Makedoniji obrniti na Organizacijo Združenih narodov in sicer z obdolžitvijo Jugoslavije, da ta podpira uporniško gibanje v Makedoniji.

Kakor je izjavil poročevalec britanskega zunanjega ministrstva, so v Londonu prejeli poročilo grške vlade o tujem vmešavanju v gverilsko vojno v severni Grčiji. Izjavil je, da trdi grška vlada, da je bilo tuje vmešavanje na vseh treh mejah severne grške meje — to je na albanski, jugoslovanski in bolgarski — toda nadaljni komentar je odklonil.

Grško ministrstvo za tisk in obvestila je razdelilo tujim časnikarjem dolgo spomenico, v kateri zatrjujejo da so oddelki grških upornikov vdrli na grško ozemlje iz Albanije, Jugoslavije in Bolgarije in so se znova umaknili v te države pod pritiskom grških vladnih sil.

V spomenici, ki obsega šest strani, so našeta mesta raznih obmejnih točk, na katerih naj bi se zgodila ta prekoračenja.

ROMUNIJA

Pri volitvah, ki so bile pretekli teden, je vladna koalicija dobila nad 70% glasov in si s tem zagotovila absolutno večino v parlamentu. Romuni so volili 414 poslancev za parlament, ki bo imel samo eno zbornico; poslanska doba traja štiri leta.

Med volitvami se je zgodilo več incidentov, ki so bili pa le krajevnega značaja. Kakor poroča »Universul« je od opozicije dobil največ glasov Juliu Maniu (narodna kmečka stranka). Predstavniki opozicije so izjavili, da jih na nekatera volišča v Bukarešti niso pustili prej da so zapečatili volilne skrinjice. Britansko in ameriško odposlanstvo sta v Bukarešti odprla urad, v katerem bodo sprejemali pritožbe proti nednostim ki so se godile pri volitvah.

Po vesteh »United Press«-a je ameriški zastopnik zunanjega ministra Acheson izjavil, da romunske volitve niso bile svobodne in brez vpliva vladne koalicije na opozicijo. To naj bi bilo razvidno iz došlih poročil.

BOLGARIJA

Vodja bolgarske komunistične stranke in ministrski predsednik Georgij Dimitrov sestavlja novo vlado v kateri bodo zastopani člani Domovinske fronte ki je kot zmagovalka izšla iz zadnjih volitev. Novo vlado sestavlja 10 komunistov pet pripadnikov kmečke stranke, dva socialista, dva člana nacionalne unije in eden od neodvisnih. Nova vlada nosi značaj Ljudske fronte v kateri imajo komunisti večino glasov.

Komunistična stranka si je zagotovila ministrskega predsednika, notranje ministrstvo, finance, prosveto in vojno minist-

Jugoslovansko-italijanski razgovori v New-Yorku

Italijansko pobudo, da stopijo v stik z jugoslovanskimi delegati v New Yorku za neposredna razpravljanja o mirovni pogodbi, so jugoslovanski delegati z veseljem sprejeli in se prijazno razgovarjali z veleposlanikom Quaronijem.

Skupno italijansko-jugoslovansko poročilo o tem pravi:

»Italijanski veleposlanik v Moskvi Pietro Quaroni je obiskal jugoslovanskega zunanjega ministra Stanoja Simiča, da je sporočil jugoslovanski delegaciji sledečo odločitve komisije za pogodbe pri italijanski ustavodajni zbornici:

»Komisija za pogodbe je soglasno izrazila upanje, da je mogoče začeti z neposrednimi razpravljanji med Jugoslavijo in Italijo in jih voditi z uspehom v duhu mirroljubnega sodelovanja.

»Simič, Quaroni, jugoslovanski veleposlanik Sava Kosanovič in pomočnik jugoslovanskega zunanjega ministra Aleš Baebler, so se dolgo časa in prijateljsko razgovarjali.«

Navodila, ki jih je poslal zunanji minister Pietro Nenni veleposlaniku Albertu Tarchianiju v Združenih državah o pogajanjih med Italijo in Jugoslavijo, predvidevajo samo stik z jugoslovansko delegacijo v New Yorku. Ta diplomatska akcija bo morala imeti samo pripravljalni in preiskovalni namen, da spozna uradne predloge, ki jih Jugoslavija namerava iznesti za morebitna pogajanja.

»ANSA« poroča, da bo moral veleposlanik Alberto Tarchiani, ki se je že večkrat poprej razgovarjal z jugoslovanskimi predstavniki pri Združenih narodih, sporočiti vsak predlog, ki ga bodo iznesli Jugoslavnani, ne da bi pri tem kakšnega izključil.

Predvidevajo, da bodo pogajanja, kadar bodo predlogi to omogočali, potekala neposredno med obema vladama v Rimu ali Beogradu. Sovjetska zveza je po svojem zastopniku Molotovu odgovorila na pismo, ki ga je italijanska vlada poslala 11. novembra posameznim članom Sveta zunanjih ministrov o možnosti neposrednih pogajanj med Italijo in Jugoslavijo glede vprašanj italijansko-jugoslovanske meje in tržaškega ozemlja.

Molotov je obvestil italijansko vlado, da je naklonjen načrtu o neposrednih pogajanjih. V pismu, ki ga je poslal italijanskemu zastopniku v Moskvi, Pietru Quaroniju, ki je trenutno v New Yorku, je Molotov izjavil: »V zvezi z vašim pismom z dne 11. novembra mi je čast obvestiti Vas, da je sovjetska vlada naklonjena predlogu maršala Tita, ki ga omenjate in predlogu o neposrednih pogajanjih med Italijo in Jugoslavijo glede rešitve vprašanja italijansko-jugoslovanske meje in Trsta.

»Sovjetska vlada je mnenja, da v kolikor bi pogajanja za italijansko-jugoslovansko mejo mogla dovesti do rešitve tega vprašanja v duhu spoazuma in ureditve odnosov med Jugoslavijo in Italijo ter v kolikor bi ta rešitev v tem smislu mogla dobiti privolitev Sveta zunanjih ministrov za priključitev k mirovni pogodbi z Italijo, bi pozitivni rezultati neposrednih italijansko-jugoslovanskih pogajanj mogli prispevati k pospešitvi utrditve miru v Evropi. Ta postopek bi razen tega bil v skladu z interesi Združenih narodov.«

Zunanji minister Byrnes je dne 12. novembra obvestil Svet zunanjih ministrov, da je sporočil italijanskemu veleposlaniku v Združenih državah, da bi kakršna koli neposredna pogajanja med Italijo in Jugoslavijo Svet upošteval, toda bilo bi potrebno pazljivo preučiti primer za določitev, če bi ta pogajanja bila v skladu s statutom, ki je zdaj predložen za svobodno ozemlje in ki so ga na mirovni konferenci odobrili ter predstavlja osnovo zasedanja Sveta.

Odgovor britanskega zunanjega ministra Bevinja italijanski vladi ni bil objavljen.

stvo ter zunanje ministrstvo, katerega bo vodil prejšnji ministrski predsednik Kimon Georgiev.

KITAJSKA

Državljanska vojna na Kitajskem je ponovno vzplamtel ter je zajela obsežne pokrajine v severni Kitajski vključ temu, da je bilo pred nedavnim izdano povelje o prekinitvi sovražnosti. Časopisna poročila pravijo, da so boji v severnem delu Kalgana vzdolž železnice Peking—Hankov, 60 milj jugozahodno od Pekinga in da se približujejo Tsinanu, prestolnici pokrajine Šantung in Szupigkriju v Mandžuriji.

Pravijo, da komunistične čete načrtno uničujejo železniško progo Peking-Tiensen.

Kitajski minister za informacije Peng Hsuh je dejal v izjavi, ki jo je podal v Nankingu da čete kitajske osrednje vlade ne nameravajo izvesti napada proti Yenanu. Yenanška radijska postaja pa je izjavila, da se vladne čete pomikajo na »borbene položaje« iz štirih smeri.

Drobne novice

Pooblaščen predstavnik mednarodnega odbora za odstranjevanje min v Sredozemlju je izjavil, da so britanski minolovci, ki so pred tednom očistili Krfski preliv, našli več kot dvajset min, katere so bile položene v zadnjih šestih mesecih. Predstavnik je dejal, da Albanija v okviru svojih suverenih pravic lahko minira svoje obrežne vode po svoji želji, toda nenajavljeno polaganje min je kršitev mednarodnih običajev.

Poljska novinarska agencija PAP poroča: Pred vojaškim sodiščem v Varšavi se je pričel proces proti teroristični tolpi katere voditelj je bil duhovnik Jerkiewicz. Eden izmed obtožencev je priznal, da je imel duhovnik v nekem skrivališču orožje in spisek ljudi, ki so delovali za vlado. Nekoliko teh ljudi so po duhovnikovem ukazu ubili. Razprava še ni končana.

Sovjetsko zunanje ministrstvo je odredilo, da se morajo vsi tuji radijski komentatorji v Sovjetski zvezi podrediti omejitvam in določbam, ki so veljale med vojno. To je, da bodo pošiljali samo brzoglave, a ne več oddajali svojih vesti po radiu. Ukrep prizadeva posebno tudi vse dopisnike ameriških radijskih družb.

Kakor poroča albanska telegrafska agencija, so povodnje zaradi deževja, ki ni prenehalo od zadnjih poplav, onemogočile jesenska poljedelska dela.

Češkoslovaška vlada je pripravila načelno izjavo, ki določa njeno bodočo trgovinsko politiko s tujino in določa odločitve vlade glede odškodnine za ameriške naložbe v češkoslovaški podzaviljeni industriji.

Načelnik ameriškega glavnega stana general Eisenhower je na letnem kongresu industrijskih organizacij pozval vojake in delavce k trdnemu in življenskemu sodelovanju za trajen mir za katerega se Združeni narodi z veliko vneto zavzemajo.

Argentinska vlada je prepovedala vsak izvoz koruze. Prepoved je posledica slabega pridelka, čemur so vzrok kobilice.

Novice v enem stavku

Desetega decembra se bo v Washingtonu pričelo zasedanje osrednjega odbora UNRRA-e.

Papež je sprejel preko 200 udeležencev mednarodnega kongresa filozofov.

Ameriško pomorsko oporišče v Palermu (Sicilija) so ukiniteli.

Portugalska in kitajska vlada se pogajata za ukinitve zastarelih portugalskih pravic v pristanišču Macao na reki Kanton.

Zaradi novih davkov na imovino, morajo vsi posestniki na Češkoslovaškem ponovno prijavit svoje premoženje.

V treh mesecih bodo zavezniki poslali iz Italije domov do 11 tisoč hemških vojnih ujetnikov.

Maršal Ivan Konjev je nasledil maršala Žukova kot vrhovni poveljnik sovjetskih vojaških čet.

V Ottawi (Kanada) so obsodili na pet let zapora bivšega častnika obveščevalne službe Davida Lunana zaradi izdaje tajnih obvestil Sovjetski zvezi.

V italijanski pokrajini Lecce so v dveh vaseh izvolili dve ženi za župana; prva pripada neodvisnim, druga pa demokristjanom.

Gospodje, tako ne gre

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Hijonom ljudi preskrbeti človeku dostojno stanovanje in opremo, šele tedaj se bo pokazalo, koliko vrednost ima gozd. Saj na svetu ni povsod dovolj gozdov, n. pr. v Italiji, Franciji, Holandski itd. Porušenih pa je že v posameznih od vojne prizadetih deželah na stotisoče in celo milijone hiš, ki jih bo treba znova zgraditi. Tako že zdaj išče Francija kot nujni program 600.000 lesenih enodružinskih hiš, Italija 300.000, Belgija in Romunija po 100.000, Nizozemska 150.000 hiš, Poljska 1,2 milijona, Rusija celo 2,5 milijona. Države, ki imajo primerno mnogo lesa in razvito lesno industrijo bodo pri tem imele veliko vlogo. Tako danes Finska vstaja iz gospodarske onemoglosti, v katero jo je pahnila vojna, prav s svojjo lesno industrijo in serijskim izdelovanjem lesenih hiš. Naša dežela ima obilo lesa, tudi lesna industrija je razvita, torej bo prišla v tem obnovitvenem delu tudi v poštev, če ne bomo nespametno uničili svojega bogastva. Ne uničimo sedaj svojih gozdov z nespametnim in breznadržnim trebljenjem, kajti gozd bo v prihodnjih letih naša zlata valuta! Tega naj se zaveda vlada in kmetje!

ANGLEŽI IN NJIHOVA ZEMLJA

Angleži so stoletja predstavljali uganke za narode drugih dežel. Sedaj pa je marsikaj pojasnjeno. Angleži so svojevrstni ljudje in njihova dežela se v svoji sestavi, podnebnju in zgodovini vsekar razlikuje od drugih dežel iste velikosti.

Po žilah Angležev teče kri raznih plemen. Semkaj so prišli prvi Britonci s svojevrstno civilizacijo. Nato so prišli Rimljani in skozi štiri sto let uvajali rimljanski način življenja. Potem so Rimljani odšli ter so prišli Danci in Saksonci. Za temi so prišli Normani. Vsak izmed teh osvajačev je zapustil kakšna svojstva med narodom. Nihče pa ni v resnici »osvojil« Anglije. Prišleci so se pomešali med narod, ki so ga tu našli in tako postali del Anglije.

Kakor je dežela sprejela vsa ta plemenska svojstva, je sprejela tudi tujo kulturo, si jo osvojila in poangležila. Svoje prvotno stavbarstvo je povzela od Francije, Italije in gotskega severa. Anglija ima obširno in bogato slovnstvo, čigar duh je popolnoma angleški, toda v sestavi je to slovnstvo prav tako različno, kakor narodov značaj. Svoje motive je povzemalo tam, kjer jih je našlo. Prve motive balad je vzelo od krajevnih popotnikov z lajno in cestnih muzikantov. Sonete je vzelo od Italije, satire od starih Rimljanov, eseje od Francije in novele od Španije.

Ravno vsled tega se zrcali v tej deželi nekaj svojstev iz vse Evrope. Noben drug otok ne more kazati tolike slikovitosti v eni sami deželi. Na tem trikotnem ozemlju, ki meri komaj 60.000 kvadratnih milj, najdemo vse, le v manjšem obsegu: planine, fjorde, močvirja, stepe, puščave in gozdove. Na približno vsakih petdeset milj, se slika dežele menja.

Izven mest in industrijskih področij, ki so morda okajena in kažejo neprijazno lice, je vsa dežela bujno zelena. To je posledica angleškega vremena. Nikdar ni vreme enako v vseh krajih tega majhnega otoka. Istočasno imate lahko sneg v Hampshires, medtem ko cveto v Cornwallu narcise in zelenijo palme. Včasih se v kakšnem kraju 3 do 4-krat na dan vreme menja. Angleži in inozemski obiskovalci imajo bridke izkušnje z vremenom na Angleškem, toda ravno ta muhavost prispeva deželi njen zeleni plašč, slikovitost in raznoličnost v temperamentu prebivalcev.

To je tudi vzrok, da govori angleško ljudstvo toliko o vremenu, in se v vseh novelah piše o njem. Stalna sprememba vremena vpliva tudi na človekovo notranjost.

Spremenljivo vreme, različni kraji in razna plemena tvorijo značaj Anglije. Ta je v bistvu samo eden, toda v raznih predelih se deli v fine oblike in odtence, ki odgovarjajo krajem.

Kakor se prebivalstvo severa, juga, vzhoda, zahoda razlikuje že po videzu, tako se razlikuje v moralnih vrlinah. Vsak kraj tega otoka ima svoj značilen tip človeka. Tako najdemo v kakšnem predelu Anglije ljudi, ki zelo skoparijo z denarjem, medtem ko so drugi poznani, da zelo radi dajo. V eni kneževini boste našli tiho, nezajpno ljudstvo, v naslednji pa že vroče-krvno in gostoljubno.

Z nekaj izkustva boste uganili že ob pogledu na pokrajino, kaj lahko pričakujete od njenih prebivalcev. Duh in obnašanje naroda določa zemlja, na kateri živijo. Močvirnata dežela v Lincolnshire je melanholična, vlažna dežela. Opazovalec vsled tega ne sme pričakovati, da bo tu našel radostne ljudi, s smehom v očeh, temveč bo pripravljen srečavati ljudi, ki so v skladu z njihovo pokrajino. V zahodnih kneževinah najdemo bogata tla in mnogo sonca, zato bomo našli tu tudi prijazne, rdečelične ljudi.

Površno gledano bi lahko rekli, da so severne dežele Anglije industrijske, a južne poljedelske. Seveda samo površno, kajti mnogo rodovitne zemlje so napravili tudi v severnih deželah, a tudi na jugu postavili mnogo proizvodbenih središč. Toda v glavnem ta razlika drži. Parniki, večina premoga, železo, jeklo, oblačila, predvsem iz severa; a živilske potrebščine iz juga. Razlika se opaža tudi v značaju. Ljudstvo mnogih dežel na severu je po večini žilavo, bolj energično in bolj preprosto, kakor ljudstvo na jugu. Tako je tudi v Angliji. Na severu ljudje le ne gubejo podedovane vrline, medtem ko jih na jugu skušajo izboljšati in poplemeniti. Ljudstvo angleškega severa je topo v govoru in obnašanju. Govori to kar misli, čeprav koga s tem užali in se ne ozira na malenkostne vpljivosti. To naziva za pomšteno. Jug pa temu pravi osornost. Sever zavrača obnašanje južnjakov kot ponarejeno in nesmiselno.

Te razlike seveda niso nič hudega. Vsaka kneževina angleškega otoka ima svoje krajevno narečje, ki izvira že iz davne preteklosti. Ves narod govori angleško, toda

tako različno, da kmet iz Cornwalla komaj razume kmeta iz vzhodne Anglije.

Pomembne razlike v značaju in tudi drugače, obstojajo med Angleži na eni ter Valeziji in Škoti na drugi strani. Valeziji in Škoti, ločeni od Angležev, so po fizikalni obliki, moralnih značilnosti in govoru, povsem drugi ljudje. Malo Angležev zna ceniti pesmi škotskega poeta Roberta Burnsja; Angleži ga niti ne razumejo brez slovarja, tako različen je škotski jezik od angleškega, medtem ko je valeško slovnstvo prava tajnost za Angleže. Toda obe deželi imata nekaj skupnega s severno Irsko, s katero sta združeni v Zvezni kraljevini. Vse štiri družine stoje pod eno kraljevsko krono in so zastopane v parlamentu. Ljudstvo teh dežel, z različnim obnašanjem in navadami, živi med seboj v skladni zvezi in ko nevarnost ogroža katerikoli del tega otoka, tedaj pokazuje ljudstvo, da sestavlja res Zvezno kraljevino — vsi so Britanci.

Ni mogoče v teh kratkih vrsticah jasno analizirati angleški značaj. Cele sklade knjig so že napisali Angleži sami, pa tudi pisatelji drugih narodov z namenom, da bi razložili to angleško psihologijo, ki je tujcem tako zagonetna. Toda nobenemu se še ni popolnoma posrečilo.

Ljudje drugih dežel pogosto grajajo Angleže zaradi njihove hladnokrvnosti in okornosti, česar se Angleži niti ne zaveda in ga zato takšno grajanje preseneča. Toda lahko se prepriča, da je mnogo Angležev na zunan res hladnih in samosvojih, a v njih bije bogato, vroče srce. Angleški deželan je pač bolj zmeren, kakor njegov tovariš v mestu. Če pridete v kakšno vas, se ne bodo kmetje in delavci brigali za vas. Če jih nagovorite, bodo odgovorili, a drugega nič. Do vas bodo nezajpni in šele, ko boste živeli nekaj tednov med njimi, ko bodo vedeli kdo ste, odkje ste prišli in kaj delate v njihovi vasi, tedaj bodo prijazni in svobodno se boste lahko razgovarjali z njimi.

Toda ta hladnost se kaže le na zunan. Morda izvira iz dejstva, da je Anglež boječ. To bi sicer lahko presenetilo one, ki v njem vidijo osornega pionirja in divjega pustolovca, ki je zgradil imperij preko

sedmih morij. Toda res je. Naj bodo Angleži še tako star in močan narod, posamezen Anglež ostane vedno mladenič z deškimi svojstvi. Tako je daleč proč od hladnosti in okornosti, hitro ga kaj gane in razburi, a obenem se sramuje, da bi to pokazal. Je zelo občutljiv, toda njegova vzgoja ga je izučila, da meji prevelika občutljivost na slabost. Po naravi je vročkrven a obenem se boji, da ne bi izpadel prstaško. Rad je priljubljen, toda tega ne bo nikoli pokazal. Daleč proč je od trdovratnosti, nasprotno, zelo sentimentalen je. Mnogo svojih načel ne bo zagovarjal, dokler ni popolnoma prepričan, da ima prav. Deluje, ne zato, ker tako mora biti, temveč ker čuti, da je z ozirom na okolnosti prav tako. Toda vprašajte ga kaj, pa ne bo mogel z besedo razodeti svoja čustva. Če pa boste razpravljali z njim in mu dokazovali, da je drugače prav, tedaj bo vkljub temu sledil svojemu mnenju o pravici. Je nekaj, česar se sam ne zaveda, v njegovih kosteh in krvi in ne v njegovem duhu.

Toda ne bo dovolil, da bi ga čustva vodila. Ne bo se zapletal v pogovore v cestni železnici, restavraciji ali hotelu. Najprej hoče kaj vedeti o človeku, kateremu se približa. On se boji, da bi se pomešal med ljudi, ki niso njegovega kova. Najprej se hoče prepričati, če je njegov sodrug istega značaja, istega obnašanja in istih načel kakor on in zelo mu je nerodno, če ugotovi, da je povabil v hišo človeka, ki ni njegovega »kova«. Ko pa je enkrat odložil svoj zunanji hladni oklep, tedaj imate pred seboj pravega Angleža, kot je v svojem bistvu, — dober, plemenit in prikupen. On ni, kakor ljudje toplejših krajev, da bi svobodno delil svoje prijateljstvo vsakomur, ki se mu približa, toda če sklene s kom prijateljstvo, stori to z vsem srcem.

Še ena značilna poteza, ki je zagonetna tujcu, je dejstvo, da je Angležu dragoceeno in sveto, kar se morda komu drugemu zdi nesmiselno. N. pr. pogum, požrtvovalnost, njegova domovina, angleški način življenja, angleška zastava, osebna poštevnost. itd.

(Dalje prihodnjé)

Preveravanja

Ne nameravamo govoriti o napovedih prerokov sv. pisma stare zaveze, ne o napovedih verskega ali nraštvenega značaja. Vse to spada v verske liste. Tudi nečemo pisati o zgodovinski dokazanih napovedih bodočnosti ki potrjujejo, da so imeli nekateri ljudje poseben dar, da so gledali in napovedovali prihodnje dogodke.

Že grški pesnik Homer nam pripoveduje v svoji znani pesnitvi Ilijadi o taki napovedovalki Ksandri, ki je zaklinjala trojanske junake, naj ne puste v mesto, ki se je sedem let uspešno branilo pred grško vojsko, velikanskega lesenega konja. Trojanjci je niso poslušali. V lesenem konju so bili skriti grški borci, ki so Trojo zažgali, da je pogorela.

Zgodovinar Flavius Josephus je spisal zgodovino judovskega naroda. Zatrjeval je, da je imel tajni notranji glas in dar, da je mogel v sanjah videti bodočnost. Ko ga je poznejši rimski cesar ujel, mu je dejal: »Ti mi nadevaš verige, po enem letu mi jih boš kot cesar snel. Po enem letu je postal Vespazijan cesar in Flavij je bil pomiloščen.

Zelo znana je napoved francoskega plemiča Cazottea. Ta je v začetku leta 1788, izbrani družbi dvornikov, uradnikov, učenjakov, profesorjev in plemenitajev napovedal veliko revolucijo. Cestitali so si, da pride ta prevrat in, da pride na oblast »vlada pameti«, katero je napovedal Voltaire. Družba je slavila in napivala tej revolucionarni vladi. Cazotte je takrat prerokoval vsakemu posameznemu navzočemu strašno trpljenje, izpreobrnitev h krščanstvu in smrt pod giljotino. Povedal je, da bo končal pod giljotino tudi francoski kralj Ludovik XVI in, da bodo revolucionarji edino njemu dovolili duhovnika pred smrtjo. Tudi sebi je napovedal enak nesrečen konec. Vse napovedi so smatrali v veseli družbi za norčave sanje. Izpolnile so se pa do pičice.

Neka druga napoved se je izpolnila v zadnjem času in nas zlasti zaradi tega zanima. Te ni napisal kak sanjav pesnik ali pisatelj, temveč resen znanstvenik svetovnega slovesa, vseučiliški profesor dr. Fr. Foerster. Leta 1937 je izšla obširna knjiga: »Evropa in nemško vprašanje.« Veliki znanstvenik je moral pred Hitlerjevim režimom bežati iz monakovskega vseučilišča v Zürich.

Foerster opisuje vse glavne ideje evropske duhovne in gospodarske kulture in se

ma. Nemčija je pa naglo po preišljeni vojaški metodi dosegla v polstoletja to, za kar so drugi rabili stoletja. In čudovito je Valery zadel v svoji sodbi, ko je trdil: »Nemčija, Italija in Japonska so take države, katerih zgradba je pozno nastala po znanstveni metodi. Njena uporabnost se je določila po stanju zasebnega blagostanja in sodobnega napredka.« V Nemčiji se je tako metodično osvojevanje izvršilo, ker niso druge države pravočasno ničesar ukrenile in srednjeevropskega prostora drugače uredile, da bi v njem vsi narodi nemški, slovanski in drugi lahko mirno in složno živeli in procvitali. Drič

Življenje kulijev

Revščine je na svetu mnogo. Je pa med revščino in revščino precej razlike. Kdor se hoče seznaniti z ono resnično, globoko, brezupno revščino, ki ponižuje človeka do živali, ta naj pogleda na Kitajsko in v nekatere druge dežele Azije. Videl bo revščino, ki se oklepa ne morda stotisočev, ampak milijonov ljudi. Tako revni so, da nimajo od rojstne do smrtne ure ničesar svojega razen samega sebe. Videl bo življenje domačih in inozemskih bogatašev, a videl bo tudi življenje neštetihih kulijev, ki se na njih zrcali najgrša človeška beda. Obenem se pa ne bo mogel tem siromakom dovolj načuditi, s kakšno ravnodušnostjo prenašajo nemilo usodo. Kakor da bi se svojega gorja niti ne zavedali! Za par peščice riža ti opravljajo najtežje delo, se pehajo neumorno od rane zore do mraka, dan na dan, leto na leto. Kuli je za čuda zadovoljno bitje, obraz mu izraža vedno nekaj vdanega ali pa neko topo brezbriznost. Včasih se mu razlije po liču tudi lahen nasmeh, ki je videti nekam tuj, nekam zagoneten, kakor je sploh marsikaj skrivnostnega tam na Vzhodu.

Beseda kuli je morda indijskega izvora, posneta po nekem ljudstvu z imenom Kol. Rabi se pa vobče za vse dninarje in težake, ki so doma iz pokrajin Južne in Vzhodne Azije in vršijo ali doma ali v tujini naporena dela vseh vrst. Bila je v preteklem stoletju doba, ko so Portugalci v svoji koloniji Makao, ki je večja luka na jugu Kitajske, lovili domačine, jih podili na svoje ladje ter jih kot kulije izvažali v kolonije belokožcev ob Tihem in Indijskem oceanu. Naposled so posegli vmes Angleži in Portugalci so nevedno trgovino opustili. Število kulijev se pa zaradi tega ni skrčilo. Zdaj, ko jih ni nihče več silil, so Kitajci le še rajši odhajali v svet iskat zaslužka. Vreli so iz domovine kot prostovoljni kuliji. Pri tem niso bili prav nič izbirčni. Šli so kamorkoli, sprejeli katerokoli delo, se zadovoljevali s katerokoli dmino. Zahtev niso imeli takorekoč nobenih. Razume se, da so bili taki delavci podjetnikom dobrodošli. Ko so Francozi pred 60 leti gradili Panamski prekop (gradnja je pa, kakor znamo, uspela šele Američanom), so jemali v delo cele armade kitajskih kulijev. Ker je bila stvar slabo pripravljena, so kmalu nastale kužne bolezni. Kdor je mogel, je pobegnil. Za kulije se ni nihče menil in tako so večinoma poginili.

Nepregledne so množice kulijev na Kitajskem samem. Po mestih jih srečujete ob vsakem koraku. Tu opaziš težake, ki sopro pod ogromnim tovorom, tam vidiš drugega, ki premore vsaj dvokoličico in pelje na njo mogočno kokočo ledu. Še za spoznanje imenitnejši so kuliji z rikšo. Rikša je lahko ročno dvokolesno vozilo za prevoz oseb. Povsod po mestnih ulicah in trgih najdeš kulije, ki slone ob svojih rikšah ter čakajo človeka, da bi ga mogli za nekaj beličev kam zapeljati. Na Kitajskem pač ni izvoščkov s konji. Saj je konj prehud požeruh! Ali ne žre za tri, za štiri ljudi! Količko smrtnikov na kitajski zemlji je tako srečnih, da bi premogli hrano v tolikem obilju? Proč torej s konjem! Konjsko delo opravlja rajši kuli in s tem doseže vsaj toliko, da mu ni treba pred časom od lakote umreti. Kako živi v ostalem, mu je precej vseeno. Umljivo je torej, da spadajo dvokolesne rikše s svojo človeško vprego med povsem vsakdanje prikazni kitajskih mest. Nič drugače ni to kakor z gondolami, ki se skladajo s slikovitostjo Benetk. Kdo izmed naših očetov bi se bil čudil fiakerskemu konju? Ista je z rikša-tekačem v labirintu kitajskih mest. Nikomur ne pride na um, da bi se nad to napravlo zgražal, češ, rikša ponižuje Kitajca. Še hvaležen ti bo kuli, ako te sme kam potegniti.

Ne samo za vprego, tudi za tovorjenje se zdi Kitajcem žival predraga. Povsod jo nadomešča človek. Če naletiš na natovorjenega štirinožca, se nehote ustaviš ter se vprašaš: Kako to? Če se pa potijo mimo tebe dolge vrste kulijev in vsak nosi gosko pezo na ramenih, imaš vtis, da je vse v redu.

Obilo prilike imaš, da se seznaniš z življenjem rečnih kulijev, in to življenje je tako trdo, tako kruto, da bi se strmo čudil, če bi bili ti ljudje zadovoljni. In vendar, kuliji so, zadovoljni!

A. Z.

Pisana poljana

RAVNIKOV BLAŽ

Tisto jutro je bil Blaž zgoden. Ležal je v hlevu in celo noč se je premetaval po pogradu. Ni mogel prav spati. Zunaj je dihal mesečna noč, v hlevu je bilo toplo in srhko je dišalo po gnoju.

Ni se mogel navaditi dela v tujini. Dobro voljo je imel, zagnal se je prve dni, da so ga ljudje občudovali, potlej pa je kar nekam vase zlezel.

Ko je oral, je sredi njive ustavil konje in s periščem zajel prst.

Potežkal jo je.

Ilovica.

Poduhal jo je.

Diši po grenkem, po češminu ali po vnu, v katerem je namočen rožmarin.

Ravno to Blaža najbolj moti.

Zemlja tu drugače diši.

Da je doma vzel prst v roke, zadišala mu je v obraz kakor sladka pogača, nagosto potresena z rozinami. Previdno jo je spustil iz perišča, kakor da je vsake drobtinice škoda.

Blaž stoji pred hlevom in gleda na obzorje.

Rosa. Skoraj da ga zebe v gole lakti.

Danes bo košnja. Svojo koso mora še sklepati. Ni jo pustil gospodarju, sam jo hoče, da bo rezala kakor britev.

Ko bi bil doma, bi nekaj redi do teme že ležalo za njim. Tu so pa vežna vrata še zaprta.

Mirno zakorači do šupe. Kosa visi na klinu, tudi oselnik je poleg nje.

Sede in naravna koso.

Klep, klep, — klep, klep.

Čudno zvone udarci po dvorišču. Doma se mu je kar samo nasmehnilo, ko je prvič udaril na klep. Tu pa, kot da tolče po lastnem srcu. S tujo koso bo kosil tujo travo.

Počasi mu pada roka. Tuje poje glas, Blažu je hudo, da bi najraje vse zagnal po dvorišču in odšel.

Vendar sedi. Kakor da ga sam hudič drži na tnalu. Klep se sveti.

Potlej se Blaž zravna, kosa je prislonjena k zidu.

Do sonca je še daleč.

In vendar mu ne uide, da gospodarjeva hči Greti gleda skoz okno. Za zastorom stoji in gleda naravnost vanj.

Blažu še mar ni, niti nasmehne se ne. Kakor da jo ne vidi.

Čez njegovo Maričko ga ni dekleta na svetu.

Kakor nalašč se obrne in gleda v gore. Še te niso take kakor doma. Kot pesti so, kakor sklonjeni hrbti tisočletnih starcev.

»Frdaman, frdaman!«

Skoraj v jezi si pripasuje oselnik, koso kar vrže na ramo.

Ne pogleda v okno. Zavoljo njega Greta lahko ves dan stoji in sanja.

Blaž gre sam, kosit.

Glasno stopa skozi vas. Nizke prijazne hišice, lovijo prvo zarjo, nekaj gospodarjev stoji na pragu.

»Guten Morgen. Fleißig.«

Blažu kar uide:

»Dobro jutro Bog daj.«

Za vglom se mora samemu sebi nasmehnuti.

Danes je čuden dan.

Za božjo voljo, kako naj po tuje pozdravlja!

»Gut Morgen, gut Morgen.«

Blaž ponavlja pozdrav.

Potlej zamahne z roko in pri križpotju zavije na desno.

Travnik, ko bi bil domač! Saj tudi tu rasto kresnice, toda majnik je. Le regrata je od sile in teh majhnih belih rožic, ki jih doma ni. In marijinih laskov tudi ni tukaj. Eh, zlomek!

Blaž trdo postavi koso in vzame oslo. Prav sam bo kosil. Nikogar še ni na ravnini. Samo rosa se bliska in čebele šume. Nekaj debelih čmrljev brunda čez volhka stebela lepljive kadulje.

V božjem imenu.

Kosa svistne.

Blaž jo misli urezati čez sredo, naravnost do smreke, ki raste na robu.

Švrk, švrk.

Trava lega na levo stran. Na široko maha Blaž, na debelo pada red.

Ko bo odkašal nazaj, se bo poznalo.

Blaž se pomika naprej. Kosa reže, po domače je sklepana.

Do sonca ni več daleč.

Zdaj bodo nemara tudi drugi prišli.

Blaž bi bil rad cel dan sam, prav do večera, da bi lahko po svoje razmišljal.

Ko prikoši do konca, s koso zajame šop trave in obriše klep.

Potlej brusi.

Precej dolgo.

Zdaj sloni na kosi. Čez sredo je travnik prekošen, prav čez sredo, kakor je čez sredo prelomljeno Blaževo življenje.

Toda eno upanje je še v Blažu. Korenine so doma. In te korenine so še žive, še pičajo. Nič zato, da s tujo koso kosi tujo travo. Čez noč bo šel Blaž spet domov. Pod Maričkino okno po pušeljce, k materi po žegen, na polje po dobro voljo in po svoj obraz, ki mu ga hoče tujina spremeniti.

Čez sredo travnika je odkošeno, za dobro pot.

Blaž ve, da si mora vsak sam delati pot v življenje.

In Blaž si jo bo.

Si jo bo.

Naravnost čez sredo, kakor je prekosil travnik.

Mauser Karl

NAKLJUČJE

Takrat, ko se je vršila naša dogodbica, je vladala pri nas velika brezposelnost. Povsod je primanjkovalo dela in obenem seveda tudi denarja, ki ga ni bilo mogoče nikjer zaslužiti. Ljudje so nenehoma nadlegovali oblastva in prosili dela ali podpore.

Med onimi, ki so si najbolj prizadevali najti kako zaposlitev, je bil tudi Remarjev Janez. Marsikje je že potrkal na vrata in povsod so mu rekli, naj se drugič oglasi.

Nekoč je izvedel, da bodo nekje ob meji gradili cesto. »Še tam bom poskusil«, se je odločil in odpravil na potovanje. Kraj je sicer našel, toda ko je vprašal za delo, so se mu smejali. Cesta je bila namreč šele površno umerjena, pa je zmanjkalo kredita in sedaj bo treba čakati novega nakazila.

Janezu se ni ljubilo smejati. Brez upanja in sredstev je stal v tujem kraju. Denar, ki si ga je izposodil, je izdal za vožnjo. Nazaj bo moral hoditi peš, in beračiti, če hoče, da se bo preživel. Sramovati se mu ni treba zaradi tega; nihče ga ne pozna in po cestah je bilo takrat vse polno takih, ki so se preživljali z beračenjem.

Načrt se mu pa ni obnesel, ker je bil fant šele začetnik in se mu je takoj užalilo, ako so ga kje odslovili. Pot ga je peljala po samotah; le redkokje je prišel do kake kočice, kjer se je že nazunaj poznalo, da so njeni prebivalci siromaki. Zato se ni upal potrkati na vrata in prositi kruha, vedoč, da ga nimajo niti sami.

Šele pozno zvečer je dospel do večje kmečke hiše, ki je stala na samem blizu ceste. Ker je v sobi še brela luč, se je opogumil in potrkal na vrata.

Odpri! mu je postarna ženica ter se ustrašila, ko je zagledala tujca ob pozni uri. Rekel ji je, da se ga ni treba bati,

ker je poštenjak in ne mara drugega, kakor malo prostora za prenočišče.

Peljala ga je v sobo ter mu postregla s skromno večerjo. Kar veselje ga je bilo gledati, s kako sladkostjo je povil kos kruha in popil skledico mleka. Ženica je stala zraven in solze so ji igrale v očesu, zakaj nekaj ji je reklo: »Poglej, kako je bil revček lačen! In lačne nasititi je veliko dobro delo.«

Pređen je odšla, mu je zaupala, da gospodarja in gospodinje ni doma, ker sta pri sosedu na veselici. »Kar leži in zaspaj, mu je rekla in odkrivala v drugo sobo.

Fant se je sezul in zlezel na peč, zakaj zeblo ga je, ker je bil slabo oblečen. Toda od peči se je širila strašna vročina. Potil se je in obračal, naposled pa je uvidel, da ne more zdržati. Vstal je in legel na klop ob steni, a tu mu je bilo prehladno, ker ni imel odeje. Tedaj je ob steni pri peči zagledal veliko stojalo s policami, kjer se je kisalo mleko. Spodnja polica je bila prazna. »Tukaj bo pa ravno prav«, si je mislil in legel na polico, kjer se je res prav imenitno ležalo.

Misli, ki so mu za hip pohitele domov, so se izgubljale druga za drugo. Kakor iskre, ki nekam švigajo in izginejo že med potjo. Prijetno mu je bilo pri srcu, kakor bi ga nekdo božal z mehko ročico in zibal v naročju.

Iz omedlevice ga je zbudilo močno ropotanje. Široko so se odprla vrata, v katera se je zaletel gospodar v spremstvu svoje boljše polovice. Kakor muha v juhi, tako se je sukala z veliko svetilko in žena ga je venomer opozarjala, naj pazi, da mu ne pada iz roke. Kakor da je nesrečo že slutila — uboga svetilka je prišla v dotiko s stolom ter se razbila na drobne kosce.

»No, ali ti nisem pravila, je žena skoro plaho omenila.

»Urša, tiho!« je zapovedal in debelo zarobantil.

»Saj sem ti rekla«, je ponovila rahlo, »pa me ne poslušaj.«

»Tiho, pravim!« je zasekal. »Zakaj pa nisi ti svetica, ako si vedela, kaj se bo zgodilo.«

»Hotela sem, pa nisi maral...«

»Kdo pravi, da nisem?« — Togoten je pohodil že tako zdrobljene dele svetilke, da mu je kar hreščalo pod nogami. Vmes je pihal od jeze in klel.

»Nikar ne kolni!« ga je svarila žena. »Kletév ne olajšuje nesreče, odganja pa blagoslov od hiše.«

»Kdo pa kolne?« je porasel ter ji nastavljal pest pred usta.

»Ti, je dahnila komaj slišno.

»Jaaz?« je zategnil in klel, da se je kar kadilo.

»Jsss, mene je strah«, je trepetala po vsem telesu. »Vrag bo prišel... Boš že videl, kaj se bo zgodilo...«

»Naj le pride«, je dejal nekoliko mirneje. Rogač je imel takrat veliko moč, ni se bilo varno z njim šaliti.

PRVA LJUBEZEN

Prva ljubezen! Kdo se je ne spominja tako živo, kot da se je vse zgodilo včeraj? Skoro vsaka se začne drugače, končajo navadno vse enako, a lepe so vse kot pesem.

Jaz bi ne govoril o svoji, vsaj v časopisu ne. Smo pač različni ljudje na svetu. Naš humoristični pisatelj Rado Murnik, pa jo je opisal, kot jo je doživljal. Preberite in primerjajte — ali je bil kdo izmed nas manj smešen takrat!

Na kvaterno nedeljo, 3. marca ob pol sedmih v večernem mraku je izbruhnila moja prva ljubezen. O zlatorumena glorijska, o purpurna radost!

Bil je hudo lep dan. Vse je oznanjalo vrnitev pomladi z devetmesečnega dopusta. Ptiči so peli Stvarniku zahvalnico, kakor so jedljali nepotrjeni pisatelji v svojih šolskih nalogah; v resnici pa so krilati kajoni le tekmovali in se poganjali za ljubice. Sami vase zaljubljeni titularni pesniki so veržili takoimenovane verze in v potu svojega obraza zastoj molzli vsak svojega impotentnega Pegaza v zraku. Mlačen jugozahodnik je zibal gole veje rjavčornega gozda. Zvečer pa sem šel na izprehod.

Nikdar ne bi verjel, da se more pameten mladenič zaljubiti na prvi pogled — in sem se vendar, pa še kako!

Ob Mokrem jarku sem prvokrat srečal gospodično Slokano. Prifrčala devica rajske je lepote. Na ovinku sva se sladko zadelala s perutnicami in prešinilo me je, kakor stotero električnih isker. Omamilo me je tako prijetno, da sem bil kar ves trd! Toliko da nisem znač padel v goščavo. Ko sem se zavedel, sem takoj švignil za njo.

»Pardon, gospodična, oprostite mi, da.«

»O — prosim, prosim!«

»Dovolite mi da se vam malo predstavim: Krilatnik, mladenič in doktorant.«

Tudi ona mi je imenovala svoje ime. Nedolžno koketni pogledi njenih velikih črnih oči so me zadeli in prebodli ko šibre nvarnega lovca.

Čisto zmeden od samih čudnih občutkov, pišem kar tako tja v en dan, saj mi ni nič ne do slave, ne do honorarja. Zdi se mi, da imam v srcu zalogo dinamita, ki bi se silno rad razletel, pa ne more...

Za gabrovim grmom je sedel paradni nedeljski lovec Rekordavzar in mirno užival krasni večer, štruco in salamo. Bog živi vse take lovec! Izpreletavala sva se brez skrbi.

Ko sem spremljal gospodično domov, sem jo vprašal proseče: »Ali smem upati, da jutri...«

»Jutri že ne«, je odgovorila sramežljivo. »Morebiti drugo nedeljo. Med tednom sem žalibog pod kuratelo puste guvernante Šviga-švage ali pa moram z mamico.«

Gospod Rekordavzar je izgubil v gramovju svoj notes in svinčnik. Kakor nalašč zame. Takoj sem jel beležiti zgodovino svoje prve ljubezni.

Prvi rendez-vous!

Rekordavzerjev je mnogo preslab, da bi mogel verno in vredno opisati svojo tajnovito sladkost najinega prvega sestanka!

Kako počasi je potekal teden! Naposled je vendar prišla tretja postna nedelja. Komaj sem čakal da je zatonilo solnce. Na zahodu so žareli oblaki pod blede modrino. Gospodična Slokana je priletela točno o pol sedmih. O kako krasno je švigati z mladim dekletom brez aeroplana po zraku! Izprva sva letela nemo nad otemnelimi holmi, potlej pa sva se pogovarjala dokaj živahno.

»Poglejte no, gospod doktorant, kako mično zardevajo kočje prijazne vasice! In razorane njive so tako lepo violetnorjave, kakor čokolada, katero jem tako rada, kadar sem prehlajena.«

Janeza je skrbelo, da bi ga gospodar opazil. Očital si je, da polica ni za ležišče in je zaslužil, če bo ozmerjan. Previdno je vlekel k sebi noge in se prav počasi obrnil tako, da bi se čimbolj pritisnil k steni. Tedaj pa se je zamajalo stojalo ter se zvrnilo z glasnim trusčem pred gospodarja. Mož je utihnil in planil skoz vrata, za njim pa žena z glasnim vikom in krikom, s katerim se je priporočala za varstvo vsem nebeškim pomagalcem.

Tudi Janez se je ustrašil; oddahnil pa se je, ko je videl, da sta gospodar in gospodinja plaho pobegnili. Oblit z mlekom in s smetano je zlezal izpod stojala, a ni utegnil, da bi si osnažil obleko. Samo čevlje je pograbil in tekkel iz sobe.

Bežal je mimo kozolca, kamor sta se zatekla tudi gospodar in gospodinja. »Vidiš, saj sem ti pravila, da bo nekaj...« je pripovedovala možu. »Sam rogač je prišel pote, ker si tako strašno preklinjal.«

»Saj ne bom več«, ji je mož skesano objubil. Njegov glas je razodeval, da ga je strah popolnoma iztrezil.

Janez se je za plotom obul in površno osnažil obleko. Madeži od maščobe pa se niso dali odpraviti in so pričali še dolgo časa, kaj se človeku lahko vse primeri v življenju.

Limbarski

»Jaz imam pa takrat rajši malo borovničevca ali pa tudi par kapljic slivovke.«

Po malem je začelo deževati. Spremil sem jo domov, pa le do veže.

»Kdaj se vidiva zopet?« sem prosil.

»V sredo. Guvernanta Šviga-švaga pojde v kino, mama gredo pa takirat. Prej ni nič. Mama ima svoje kaprice. Lahko noč.«

Ako bi hotel vredno opisati vso njeno dražest in nežnost bi moral živeti tako dolgo kakor sam Metuzalem. Moje srce je patološka uganka; najbolj je še podobno ribniškemu rešetu, ki je polno luknjic. Diana, pomagaj, v moji ubogi glavi je vse narobe! V sredo razodenem Slokani ljubezen. Bog daj vreme!

Sreda 13. marca.

Davi je malo naletalval sneg, potlej pa je bilo krasno predpomladansko vreme. Toplote smo imeli malone 8 stopinj. Zimska suknja mi je bila skoraj pregorka, vendar nisem zastavil nje, ampak novo pomladansko obleko; zaljubljeni fant mora imeti vedno kaj denarja. Imenitno so peli drozgi pa šinkavci. Mnogo naših prijateljev in znancev je odpotovalo dalje... Težko sem čakal, da se podaljšajo gozdne sence.

O nepozabni dan, trinajsti marec, deviče Evfrazije dan!

Ko je priletela gospodična Slokana, sem se jel tresti, kakor raca na vodi. Bal sem se, da me ne bo marala. Jecljaje sem ji razodel, kakšni razbeljeni občutki me tarejo, odkar sem zagledal njeno zornomilo milozornost.

In našle so se najine oči, našli sta se najini srei v harmoniji.

»Psit... psit!« je šepetala Slokana. Ti dve besedi sta davnodavno internacionalne starokljunaščne in pomenita blagorečno: »Ljubim vas — govorite z mojo mamico!«

Saprlot prvi poljub pa je res nekaj posebnega, pa reci kdo, kar hoče! Slokana je malo zardela, kakor se spodobi ob taki priliki; potem sva letala nad Mokrim jarkom.

Nebo je opregala tančica prosojnih oblacin, obsevanih s čudovito večerno lučjo. Na zapadu, kjer je bila izginila velikanska pomaranča za gorami, tam je gorelo in zlatelo. Polagoma so zamirale, temnele lepe barve in pepelasti oblaki so ležali nad zemljo ko trudne pošasti.

»Kaj pa tvoja mama, ali so kaj zelo sitni?«

»No, tako včasih že. Kakor jih prime. Veš, ljubi Krilatnik, nobel so pa res nobel. — Zajtrkujejo šele ob enajstih. Izprehajate se letajo le okoli graščin in doma nosijo le židane copate.«

»Naj bodo še tako nobel in še tako hudi, ljuba Slokana, v kratkem te zasnobim. Vidiš, ljubim te tako ognjevito, da te vzamem navzlic vsem zaprekam in tudi kljub strašni denarni krizi.«

Zavita v mojo pelerino, sva sedela na klopi; motrila zagonetne sence bližnjega gozda in lizala bonbone zoper kašelj. Bila sva neizmerno srečna. C'est l'amour!

... Ali si slabe volje? Te mučijo neprijetne misli? Pa si morda domišljuješ, da tvoje nerazpoloženje zavisi od slabega vremena, neizpolnjenih želja? Ne, to zavisi od tega, da nimaš v srcu zaupanja sam vase in se vdajajš mračnemu tuhtanju. Izgovarjaš se, da ne moreš drugače. — Ljubim svoje sorojake in spoštuj okolico, kjer se giblješ. Izpolnjuj naloge, ki jih postavljajo naravni zakoni, pa ti bo dolgčas nekaj tujega. Če pa ga čutiš v kljub temu, tedaj ga preženi s smotrnim delom in čudil se boš kako je to zdravno.

Izpod domače lipe

DVOR PRI ŠMIHELU

O nas ste že slišali, da se radi ženimo, pa nas ni zaradi tega prav nič sram. Če kateremu to ni všeč, pa naj ostane sam, nam bo pa le toplo, pa tudi veseli bomo, ker bomo imeli godce v hiši. »Človeku ni dobro samemu biti«, to si je od krščanskega nauka zapomnil tudi naš Janez Prener, ki se je pretekli ponedeljek poročil s Kranjčevu Micko. O drugih porokah ste pa že itak slišali, zato jih ne bomo še enkrat naštevali. Vsem mladoporočencem pa želimo obilo blagoslovov in zadovoljstva v zakonskem življenju in naj se ne bi nikdar kesali dneva, ko so dali slovo samskemu stanu.

ŠMIHEL NAD PLIBERKOM

»Pri vas je pa vedno nekaj novega«, si boste mislili, ker se zopet oglašamo. Pa je res. A ne samo pri nas. Tudi drugod življenje ne spi, le nikomur se ne zdi vredno, da bi vzeli svinčnik v roke in kaj napisal. No, pa to ni naša stvar, učiti druge kaj naj delajo in kaj ne. Naj vam na kratko opišemo novice iz našega kraja.

Za osmi december, ko je Marijin praznik, pripravljamo pri nas lepo akademijo, pri kateri bodo nastopili domači pevci in deklamatorji. Pripravljamo tudi igro »Revolucija Andrejčka«, za kar je že sedaj veliko zanimanje. Pa tudi Miklavž nas bo obiskal, kot je zadnje čase nekaj slišati. V Šmihelu bo prišel 6. in 7. decembra. Prvi dan bo obdaroval otroke, drugi dan pa odrasle. Miklavžev prihod bomo združili z opereto, pri kateri bodo sodelovali domači pevci in igralci.

NONČA VAS

Pretekli ponedeljek sta se poročila Greti Puhvald in Kranjc Tevži, najboljši podjunjski tenorist, vseskozi zaveden Slovenec in marljiv ter požrtvovalen pevec cerkvenega zbora.

Na predvečer poroke so naredili domači pevci ženinu podoknico. Kumer Mirko se mu je v imenu fantov zahvalil za sodelovanje v zboru in mu želel vse najboljšo v novem stanu.

Poročno slavje je bilo pri Žiplnu v Nonči vasi. Za dobro voljo na poroki je skrbel železničarska godba, ki je bila skoro tako požrtvovalna kot navdušeni pesalci.

Upamo, da nam bo Tevžev ostal zvest tudi v novem stanu in da ga žena ne bo ovirala pri pevskih vajah, temveč da ga bo k tem še vzpodbujala. Mnogo sreče v zakonskem življenju želijo Tevžijo in ženi podjunjski pevci, za tudi pivci.

SKOFIČE

Ob soudeležbi logoveškega župnika in številnih sorojakov smo pokopali nad vse priljubljeno kuharico pokojnega gospoda župnika Primožiča — in deloma tudi sedanjega g. župnika Nadrage — Ano Primožič, staro skoro osemdeset let. Logoveški župnik ji je v slovo povedal nekaj lepih in ganljivih besed, pevski zbor pa ji je na grobu zapel.

V naši podružnici se je poročil mladi Čegl iz Hölbič z Motiževu Pavlino iz Plešerke. Daj Bog, da bi bila zveza blagoslovljena. Tudi krstov imamo letos veliko. Deloma so to taki, ki popravljajo zamujeno, nekaj pa je tudi prirastka.

Politične razmere pa so pri nas slabe. Edino kar je, je to, da sedanje šolsko vodstvo poizkuša popraviti krivice nacistične dobe, vendar nas šolski duh v vsem še ne zadovoljuje. Drugače pa je pri raznih političnih strankah, ki izrabljajo ves svoj vpliv v to, da delajo druga proti drugi. Tudi Slovence nekateri bolj postrani gledajo. Upamo, da bodo tudi ti poslednji prišli počasi k pameti. Pa še drugič kaj.

NESREČA

V soboto popoldne so se na vožnji iz Dunaja v Celovca na Zgornjem Štajerskem ponesrečili trije gospodje iz Celovca in sicer stolni župnik, kanonik dr. Rud. Blüml, poslanec dr. Tschurtschenthaler in ravnatelj celovške mlekarne ing. Rainer. Nesreča se je zgodila pri Wartbergu. Pri tem kraju je njihov avto prehitel nek drug voz, vozil še nekaj časa naprej, nato pa se nenadoma okrenil na levo in zaletel v neko drevo. V avtomobilu je bilo skupno pet oseb. Dva sta ostala nepoškodovana, trije pa imajo kar težke poškodbe. Dr. Blüml si je zlomil stegno in spodnji del noge ter dobil pretres možgan, dr. Tschurtschenthaler si je zlomil levo roko in si tako pretresel možgane, da je bil nekaj časa v nezavesti, najtežje poškodbe pa je dobil ing. Rainer, ki je vozil avto. Vse tri ponesrečence so v nedeljo prepeljali v celovški sanatorij. Zdravnik je izjavil, da dr. Blüml verjetno pred veliko nočjo ne bo mogel opravljati svojih poslov.

ZVEZA KOROŠKIH ZADRUG

Vpostavljanje slovenskih zadrug na Koroškem počasi napreduje, kar vzbuja nezadovoljstvo in nezaupanje pri ljudeh. Vslad

zastanka, je šel dr. Rainer na Dunaj in upamo, da je kaj v naši zadevi posredoval. Čas žal mineva, mi pa ne moremo naprej. Komisarja ne zadene pri tem nobena krivda. Zastopniki naše Zadrugne zveze so bili že v začetku proti postavitvi komisarjev. V tej zadevi so posredovali pri trgovskem sodišču in predsednik tega je izjavil, da zadruga komisarja res ne potrebujejo in da se lahko same ponovno upostavijo. Brez ovir je bila nato obnovljena celovška posojilnica. Obnovili so posojilnico tudi v Dobrli vasi, ki je pa še ni mogoče upisati v trgovski register, dokler ni narejen sporazum med staro in novo posojilnico. V zvezi s temi neprilikami so se pri msgr. Podgorcu oglasili trije zastopniki Slovenske zveze in mu sporočili, da je želja zadrugarjev, naj tudi on pomaga v nepolitičnem gospodarskem združenju. G. prelat je na to takoj pristal in v razgovoru je prišlo do popolnega sporazuma. S tem je bil odstranjen eden notranjih sporov v našem gospodarskem vprašanju, kar iz srca pozdravljamo. Med razgovorom so tudi ugotovili, da sta komisarja postavljena za Zadrugo zvezo, to pomeni: za zadrugo, ki so članice Zveze in ne za revizijsko zadrugo, katere odbor še obstoja, a ne more delati, dokler nima zadrug. Revizijska zadruga nosi ime Zveze, pa ni nobena zveza, marveč zadruga zase. Ta zadruga ima svoj odbor in se komisarja v njeno delo ne bosta vmešavala. Upamo, da se bodo na podlagi tega sporazuma naše ustanove hitreje obnovile, kar bo pač v korist nam vsem.

CELOVŠKA MLEKARNA

Časniki so zadnje dne objavili neprijetna sporočila o Spodnjekoroški zadrugi. Poročila se nanašajo sicer na nacistično dobo, a sedanja mlekarina je dedič prejšnje in zato jo prejšnji grehi tudi osenčujejo. Časopisi poročajo, da je iz knjig razvidno, da je bilo odkupljenega 300 tisoč litrov posnetega mleka, ki ga v resnici niso nikoli kupovali. Na ta način je torej izginilo 13000 kg masla. Po poročilih je prejšnji odbor zapustil sedanjemu 600 tisoč šilingov primanjkljaja. Spričo tega moremo dati našim kmetom le en nasvet. Mleko morate oddajati in ste vsled slabega gospodarstva tudi sami oškodovani. Nujno potrebno je zaradi tega, da se tudi sami in to v čim večjem številu udeležujete občnih zborov ter tako pomagate in pazite, da bodo imeli vodstvo le pošteni in zmožni ljudje.

Mlekarina je potrebna organizacija, toda začetek naših mlekarin je nezdav. Morebiti meni prav tisti, ki misli, da so bile naše mlekarne ustanovljene za potrebe vojne. Nevarnost je sedaj minila in nikomur ne bo prišlo na misel, da bi iz masla delal dinamit. Vkljub temu pa ljudstvo surovega masla ne dobi in posneto mleko je tudi le malo vredno. Želeti bi bilo, da bi to uvideli in uvedli star način deljenja mleka, ko je vsak dobil polnomastno mleko. Z mlekom tudi niso možne tolike špekulacije kot z maslom. Pred kratkim sem videl kos masla za četrtil kilograma, v katerega je nekdo primešal 30 dkg moke. V mleko gotovo

ne bo nihče dajal moke. Če pa bo prilival vodo je to lahko ugotoviti.

Nedavno se je združilo nekaj gospodarjev iz okolice Celovca, ki so strankam in vladi predložili ponudbo za preskrbo mleka. Toda dovoljenja ni bilo in ponudba ni bila sprejeta. Vedeti pa bi pri tem odgovorni gospodje morali, da mlekarina ni sama sebi namenjena marveč ima pomen le toliko časa, dokler ustreza potrebam drugih in na ta način izpolnjuje svoje naloge. Torej slovenski kmetje glejte sami, da se obratovanje uredi tako, da bo tudi vam v korist in ne samo v škodo.

Objava britanske obveščevalne službe

Ker se je v zadnjem času več koroških Slovencev obrnilo na nas z vprašanjem, čemu smo Slovenski prosvetni zvezi za njeno sodelovanje pri radijskih oddajah nakazali le okrog 60 šilingov, čeprav je znano, da so drugi dobili za sodelovanje pri oddajah večje zneske odgovarjamo:

Vodstvo slovenskih radijskih oddaj ima na razpolago 400 šilingov za kritje mesečnih

stroškov za slovenske radijske oddaje. Iz tega denarja je treba poleg režijskih stroškov plačevati tudi honorar nastopajočim. Vodstvo slovenskih radijskih oddaj plača za vsako polurno oddajo okrog štirideset šilingov honorarja, če denar ni izčrpan z režijskimi stroški, ali če se nastopajoči ne odpovejo prostovoljno honorarju. Vključ vsemu pa ugotavlja vodstvo slov. radijskih oddaj, da je iz odrezkov denarnih poštnih nakaznic razvidno, da je Slovenska prosvetna zveza prejela za svoje sodelovanje do 25. novembra 1946 490 šilingov in ne okrog šestdeset, kot so to na nekem sestanku, oz. seji izjavili predstavniki SPZ. Ta denar je bil nakazan za 15 oddaj, ki jih je imela SPZ. Sodelujoče osebe so dobile na razpolago tudi prevozna sredstva, za katere je plačalo stroške vodstvo slov. rad. oddaj.

Vodstvo slovenskih radijskih oddaj na podlagi dokazov, o resničnosti katerih se lahko vsakdo osebno prepriča ugotavlja, da je širjenje zgoraj omenjenih laži zlonamerne in ne odgovarja resničnemu stanju.

Gerald Sharp I. r.
Head ISZU No 2

Nekaj iz zgodovine Mohorjeve družbe

Oče družbe je naš veliki škof Martin Slomšek, ki je hotel po vzgledu nemških in drugih družb tudi Slovencev preskrbeti dobrega in cenenega branja. Za zavetnika družbe si je izbral oglejskega blagovestnika sv. Mohorja. Leta 1845 je vložil pri deželni vladi v Ljubljani prošnjo za ustanovitev družbe, ki pa je bila brez utemeljive odklonjena. Država nam je bila pač samo pisana mati. Toda Slomšek ni obupal. Ker mu niso dovolili družbe, je pričel pred sto leti izdajati »Drobtinice«, v katerih je obravnaval najpotrebnejša vprašanja preprostega naroda.

Triperesna deteljica: Slomšek, Einspieler in Janežič so leta 1850 v Celovcu postavili temeljni kamen Družbe sv. Mohorja.

Vsako leto se je število udov, posebno od začetka, močno dvigalo. Knjige so šle v domače kraje, posebno pa v obmejne. Šle so tudi v Ameriko, Afriko ter po vsem svetu, kjer so bivali Slovenci. Knjige so bile sprva tiskane v nemških tiskarnah, šele, ko se je število udov močno dvignilo, je bilo treba nujno misliti na lastno tiskarno. Ko je po velikih težavah tedanji deželni glavar leta 1871 le odobril prošnjo za lastno tiskarno, so se knjige pocenile in tako je dajala družba vedno več dobrega čtiva med Slovence. Leta 1878 je kupila radi pomanjkanja prostora lastno hišo na Benediktinskem trgu. Leta 1887—1889 je število udov hipoma poskočilo kar za enajst tisoč. Prostori tudi tu niso več zadostovali, zato sta si ravnatelj dr. Sket in Janežič prizadevala dobiti ob celovške občine dovoljenje za zidavo Mohorjevega doma, ki je bil leta 1894 tudi dograjen in izročen svojemu namenu.

Zasluga družbe, ki je bila vseskozi simbol slovenske skupnosti je, da se je budila in razvijala slovenska zavest. Obdržala je Slovence na visoki stopnji kulture in jih ščitila posebno v obmejnih krajih pred potujčevanjem. Bila je nepolitična in je mno-

go pripomogla tudi k smotrnemu kmetovanju, čebelarstvu, travništvu itd.

Ko je bila družba na višku svojega delovanja, je prišla prva svetovna vojna. Vojna je ovirala polno delovanje družbe. Še hujši časi za Mohorjevo družbo so nastali za časa bojev za Koroško od 1918 do 1920 leta. Avstrijska vlada je zahtevala knjige v cenzuro in ustavila tiskarno. Dr. Brejc se je tedaj boril za obstoj družbe, da je ne bi ob plebiscitu uničila cestna drhal in je naprosil za njeno premostitev generala Rudolfa Meistra, ki je po očetovsko poskrbel, da so družbo oziroma tiskarno res preselili v Prevalje. Kar je pa še ostalo v Celovcu, sta oskrbela naš neutrudni msg. V. Podgor in rajni kanonik Vidovec.

Družba je bila na Prevaljah le začasno od leta 1919—1927. Število udov se je manjšalo zaradi odcetpive Goriške in naše slovenske Koroške od narodnega telesa. Zaradi raznih razlogov se je družba nato preselila v Celje. Prvi urednik je bil Franc Finžgar, on je začel tudi Mohorjevo knjižnico. Družbi je postavil za geslo: »Zvesta bo praporu katoliške cerkve, slovenski zavesti, vzor bo naše skupne slovenske domovine.«

Leta 1941 so nacisti družbo popolnoma ukiniteli. Gestapovci so vse knjige, ki so jih mogli doseči pobrali in oddali v Funderjevo papirnico. Največji krvoločnež Mayer Kaibitsch je dal razbiti tiskarski stroj.

Koroški Slovenci! Dajmo se ponovno oprijeti dela in pripravimo pot Mohorjevim knjigam, ki nam bodo služile v vseh panogah gospodarstva pa tudi za razvedrilo. Upamo, da se bodo ponovno prijavili vsi stari udje in treba bo nabirati novih. Pri tem naj nam bo vodilo Slomškov izrek: Malo govoriti, veliko delati in vse potpeti iz ljubezni do našega slovenskega naroda. Dr. Sketovo geslo: Mohorjevih udov število je verskega in slovenskega duha merilo, naj nam bo svetel simbol.

K r a u t S t a n k o

Narodni običaji ob žetvi

Ker smo si v predzadnji številki »Kronike« ogledali običaje ob mlačvi, ne bo prav nič odveč, če si jih ogledamo še ob žetvi, čeprav je ta že daleč za nami. Bomo vsaj boljše poznali svoj narod in ga tudi bolj ljubili.

Že precej dolgo je, kar so po naših njivah poželi pšenico in jo povezali v snope. To je bil čas veselja in prazničnega razpoloženja v kmečkih domovih. S tem veseljem in delom je združenih mnogo zelo starih navad in običajev, ki so jih poznali že naši pradedje, pa so se ohranili do današnjih dni. Iz mnogih vasi so bili ljudje preseljeni v daljine, neznane kraje; sedaj so se vrnil in sami po sebi so zaživeli z delom na polju tudi nekdanji običaji.

V teh navadah je poseben pomen in velika narodna pomembnost, zato jih ne smemo smešiti, ampak vse storiti, da bodo živeli dalje.

Najprej nam ljudski običaji ob žetvi govore o navezanosti na zemljo. Čudovita bližina se pokaže med kmečkim človekom in grudo prav v dneh, ko zemlja daje bogastvo, vsakdanji kruh. V vročih poletnih dneh je hodil kmet od njive do njive, meril z očmi pridelek, se tiho veselil žetve. In ko so se pričeli oblaki zbirati nad poljem, je trepetal pred točo, ki bi neusmiljeno odbila vse klasje. Prešli so oblaki in minil je naliv, pšenica je dozorela. Zdaj se z zemljo veseli njen gospodar, srečen je, da bi jo objel in pritisnil na srce.

Ob žetvenih običajih se razraščata in poglablja ljubezen do polja. Kdor misli, da kmet ne vidi lepote, da ne čuti prijetnega

vetra, se moti. Tako ponosno mu zre oko na žitne njive, na njegovo rumeno klasje, ki je dolgo in zrnje debelo bolj kot pri sosedu. Ni škodoželjen, le vesel je, da je njegov trud poplačan, zakaj gnojil je brazde in jih rahljal bolj kot sosed, zato pa so tudi sedaj lepše.

Vesel je slovenski kmet ob dobrem pridelku na polju in spominja se vseh let daleč nazaj, ko je že njegov ded hodil po njivi in vezal pšenico, ko je še njegova stara mati pela med veselimi in dovtipnimi žanjicami. Še dobro se spominja vseh tistih starih navad, ki jih je imel ded in babica, spominja se, s kakšno vernostjo in obrednostjo sta pospravljala pridelek. Kako bi sedaj mogel gospodar delati drugače?

Ob žetvi tedaj čuti kmečki dom živo vez s svojimi predniki in je ves predan običajem pradedov. Še danes poznajo tiste stare obredne pesmi, ki so jih peli nekoč. Še danes vedo za vsa tista gostoljubnost, ki so jo poznali stari in ki so je bili deležni vsi, ki so prišli pospravljati žito na njive. Še danes verujejo z živo vero v vse tiste vraže, ki so v zvezi z opravili na polju in se tiho boje skrivnostnih sil, o katerih so govorili nekoč stari.

Pojdimo zdaj mimo žitnih polj in prislunimo vedremu smehu žanjic in žanjcev. Voščimo jim Bog daj srečo, ker taka je navada povsod pri nas. In povsod nam bodo nasmejane žanjice, z veselimi, živahnimi očmi in zagorelimi lici kar vse istočasno zaklicale: Bod daj! Bog daj! A navadno grede žanjice na polje zelo zgodaj. Pri nemu sosedu žanjejo včasih samo do

sedmih zjutraj, pa seveda od treh, štirih. Od osmih do poldne grede na delo k drugemu gospodarju in včasih še popoldne k tretjemu. Včasih pa tudi ostanejo ves čas, ves dan, ali pa tudi več dni pri istem gospodarju.

Zjutraj prihajajo žanjice zgodaj na njivo. Zelo sram bi bilo tisto, ki bi morda zaspala in bi prišla pozno. Navadno se to sploh ne zgodi. Dekleta in žene pa grede tudi zelo rade žeti, kjer je to najbolj plačano žensko delo na polju in dobi razen tega tudi »preščo« na Dolenjskem na primer, če žanje vsaj tri dni pri istem gospodarju. Prešca je lapa, velika, bela štruca, ali pa hlebec, ki ga speče gospodinja že po končani mlatvi iz nove pšenice in ga potem pošlje vsem najboljšim žanjicam, ki so delale vsaj tri dni pri njej, kakor smo že rekli. Človek bi mislil, da žanjejo v takih ranih jutrih samo zdrava mlada dekleta. Toda, če bomo pogledali na njive, bomo videli tudi mnogo starih ženic, ki krepko mahajo s srpom in so vse razigrane kot dekleta. Ta dan namreč tudi pijejo delavci precej za žanjice ne sme nikoli zmanjkati vina, če pa so že presušeni sodi, morajo pa točiti vsaj hruškoveca ali pa jabolčnika. Potem seveda ni čudno, da je smeh neločljivo povezan z žanjico.

Na Notranjskem se stare žanjice celo pripravljajo na žetev. Rade bi, da bi dosti našle in tako razveselile gospodinjo. Zelo stare ženice znajo še danes in tudi še danes po nekod molijo molitev preden začne žeti. Molitev je izredno zanimiva in kaže tesno povezanost prirodnega in zdravega človeka z naravo. Obračajo se na sonce, ki je vir svetlobe in toplote, ki daje rast in življenje. Takole pravijo:

(Dalje prihodnjič)

Za naše gospodarje

Za zadnji mesec leta

Kmalu bo leto pri kraju, še en mesec imamo onega leta, na katerega smo stavili toliko upov, od katerega smo toliko, skoraj vse pričakovali. Skoraj vsako leto je tako: mnogo, vse pričakujemo od novega leta, ko pa pridemo do decembra, rečemo: »Hvala Bogu, spet je minulo leto, spet je eno leto pri kraju, ni nam prineslo nič posebnega dobrega, nam bo vsaj novo leto prineslo kaj boljšega.«

V decembru ali grudnu, kakor ta mesec tudi po slovensko imenujemo, narava že skoraj počiva ali pa se je že popolnoma pripravila za zimsko spanje. Tudi delo zunanaj počiva, glavna kmetijska opravila so doma, okrog doma, v hlevih. Še steljo napravljamo, kolikor nam vreme dopušča in kolikor nismo dospeli že meseca novembra, da jo napravimo. Za zimski mrz se je treba pripraviti, drva napravljamo.

Ta mesec imamo več časa, preglejmo in premislimo svoje kmečko gospodarstvo, svinčnik v roke! Ako nismo že med letom zapisovali važnejših dogodkov v gospodarstvu, preiščljajmo sedaj, spomnimo se in napišimo. Kaj smo novega dokupili, koliko je stalo, kaj še nujno potrebujemo, kaj moramo nujno popraviti, kakšno je bilo leto, kako smo gnojili, kako je bila obdelana zemlja, kakšno je bilo seme, koliko je bilo zasejanega, koliko je bilo pridelkov, kako je z živino, koliko smo priredili, koliko prodali, koliko porabili doma, koliko je bilo mleka, koliko volne, koliko jaje. Nikdar ne zapišes preveč podatkov, mnogokrat premalo.

Vsi, ne samo kmetje, že komaj pričakujemo, da se bodo razmere uredile. Do takrat si moramo biti s svojim gospodarstvom na jasnem: To mi mnogo nese, to je rentabilno, to pridelujem samo zato, ker je tako odrejeno po oblasti, drugo pridelujem samo zato, ker ni mogoče nikjer kupiti, v rednih razmerah pa se mi to pridelovati ne izplača. Ne smemo misliti, da bodo sedanje razmere trajale vedno, bliža se čas, ko ne bo več predpisano, koliko moraš oddati, teh in onih pridelkov, ko ne bo več prihajal kupec v hišo in bo prisil, da mu to ali ono prodaš oziroma zamenjaš. Kdor takrat ne bo znal takoj preusmeriti svojega gospodarstva, in sicer tako, kakor bodo takrat razmere zahtevale, ta bo slab gospodaril, ta bo spet zelo težko izhajal. Zato bodo morali biti takrat računani jasni in čisti, preveč zapisanega ne bo torej nikoli. Ne boj se, saj niso ti zapiski za davkarjo, za tebe samega so. To si še posebej zapomni: Ko pridejo redne razmere, ko minejo sedanji časi, ne sme biti niti enega kmečkoga gospodarstva, ki bi bilo obremenjeno z dolgom. V nove čase s čistimi, novimi računi!

Naša katoliška cerkev, s katero je slovenski kmet tako tesno povezan, je staro leto že zaključila. S prvo adventno nedeljo, to je, 1. decembra, pričinja Cerkev že novo cerkveno leto. Za kmeta so v cerkvenem letu zanimivi datumi nekaterih premakljivih praznikov, ker po njih uravnava tudi svoja kmečka opravila. Predpostni čas ali predpust je v novem cerkvenem letu precej kratek, saj je pust že 18. februarja in pepelnica 19. februarja. Velika noč je 6. aprila, Vnebohod 15. maja in binkošti 25. maja. Konec cerkvenega leta je v letu 1947 dne 29. novembra, ker bo prihodnje leto prva adventna nedelja 30. novembra.

Po koledarju je dne 22. decembra in sicer natančno ob 11. uri 54 minut začetek zime. V naravi pa računamo, da se prične zima že 1. decembra, kakor se prične višred že 1. marca, poletje 1. junija in jesen 1. septembra. Koledarski in astronomski dnevi za te štiri letne čase so seveda drugi. Na dan koledarske zime, to je dne 22. decembra, je najkrajši dan in najdaljša noč. Dan je takrat dolg samo 8 ur 40 minut, noč pa 15 ur 20 minut. Dan se skrči meseca decembra do dne 22. za 20 minut in zopet naraste do konca meseca za 5 minut. Zanimivo je, da se dan daljša v mesecu decembru le zvečer, medtem ko se dan zjutraj do konca meseca še krajša.

Dne 1. decembra vzhaja sonce ob 7. uri 25 minut in zahaja ob 16. uri 23 minut, dne 11. decembra vzhaja sonce ob 7. uri 36 minut in zahaja ob 16. uri 20 minut, dne 21. decembra vzhaja sonce ob 7. uri 43 minut in zahaja ob 16. uri 23 minut in dne 31. decembra vzhaja sonce ob 7. uri 47 minut, zahaja pa ob 16. uri 29 minut.

Važna lunina sprememba v mesecu decembru je mlaj dne 23. decembra ob 14. uri 6 minut. Za kmeta je ta lunina sprememba zanimiva, ker je koledarski vremenski ključ urejen po luninih spremembah, in ta vremenski ključ napoveduje: Ako se luna spremeni od 12. do 14. ure, bo sneg in dež, ako pa bo sprememba lune od 14. do 16.

ure, bo lepo in prijetno vreme. Ker je mlaj dne 23. decembra ob 14. uri 6 minut, bo koledarska napoved gotovo pravilna, ali bo sneg in dež ali pa lepo in prijetno, najbrž pa oboje.

Tudi naši predniki, ki so bili od vremena še bolj odvisni kakor pa je kmet danes, so po lunini spremembi opazovali, kakšno bo vreme po mlaju 4. dan ali točneje: kakršno vreme prinese stota ura po mlaju, tako bo ostalo v glavnem vreme do novega mlaja ali pa vsaj prihodnja dva tedna. Stota ura v decembru je 27. decembra ob 18. uri.

Ze stari Rimljani so imeli preizkušeno vremensko pravilo, ko so rekli: Prvi in drugi dan po mlaju ne pomenita za napoved vremena ničesar, tretji dan nekaj, kakršna pa sta četrti in peti dan, tako ostane vreme do novega mlaja.

Še eno vremensko zanimivost so opazovali naši predniki v mesecu decembru. Dne 13. decembra je praznik sv. Lucije. Od tega dne do svetega večera je 12 dni, ki pomenjajo 12 mesecev prihodnjega leta. Dan 13. decembra pomeni torej mesec januar, dan 14. decembra mesec februar in tako dalje, tako da pomeni dan 24. decembra mesec december prihodnjega leta. Vsak dan se razdeli na toliko delov, kolikor ima

Gnojišče in gnojnična jama

Po kupu gnoja pri hlevu boš najbolje presodil gospodarja...

Zadnjič smo rekli, da sveži gnoj takoj izpod živine ni prav nič vreden za gnojenje, ker se more najprej šele uležati, da postane res gnoj v pravem pomenu besede. Gnoj izpod živine torej nikakor ne spada kar naravnost na njivo, temveč na gnojišče in o gnojišču se bomo sedaj nekoliko bolj pomenili.

Gnojišče mora imeti vsaka kmetija in če ga nima pač ni kmetija. Zato pa najdeš pri vsaki kmetiji na določenem prostoru kup gnoja in ta prostor imenujemo gnojišče. Toda dobra kmetija mora imeti tudi dobro gnojišče, sicer ni in ne more biti dobra. Zato pa je treba gnojišče napraviti in urediti.

Kadar nameravamo napraviti gnojišče, moramo najti najprej primeren prostor. To pa ni vedno lahko, zlasti ne v stisnjeni vasi, kjer je vse na tesnem in sosed sosedu v okna gleda. Prostor za gnojišče mora namreč biti blizu hleva, da po čim krajši poti lahko vedno sproti spravljamo tja ves sveži gnoj. Poleg tega pa mora biti tudi čim lažje dostopen z vozom z vseh strani, da potem preležan gnoj iz gnojišča ter gnojnico iz gnojnične jame čim lažje nakladamo in odvažamo na polje in travnike. Oblika podolgovatega pravokotnika je za gnojišče najboljša. Gnojišče naj po možnosti ne bo nikdar več kot 3 — 3 1/2 m široko, če je dostopno z vozom z obeh strani in ne več kot 2 — 2 1/2 m, če je dostopno samo z ene strani. Dolgo pa je gnojišče po potrebi in tozadevno ni nobene omejitve.

Kako veliko pa naj bo gnojišče? Res težko boš našel koga, ki bi obžaloval, da je napravil preveliko gnojišče, mnogi in mnogi pa so se že jezili in se še, da so napravili gnojišče premajhno. Na vsako glavo odrasle živine moramo računati vsaj 3, še bolj pa 4 m² gnojišča, štiri puje ali dve teleti pa računamo pri tem za eno odraslo glavo. Če imamo torej v hlevu n. pr. šest krav, dva voliča in dve teleti ter v svinjaku štiri puje, šteje to skupaj za deset glav odrasle živine in napraviti moramo gnojišče, ki bo vsaj 30 še bolj pa 40 m² veliko. Kar pa gnojišče ne bo široko nad 3 m mora biti naše gnojišče v tem primeru 10 — 13 m dolgo in 3 m široko. Pri tem računamo, da bo gnojišče dostopno z vozom z obeh strani. Če bo dostopno le z ene, pač napravimo raje nekoliko ožje in sorazmerno daljše. Gnojišče postavimo najpriročneje tako, da sredina leži prav nasproti hlevskim vratom, skozi katera bomo spravljali gnoj.

Opisana oblika in lega gnojišča je najbolj praktična, vendar žal ni mogoča povsod, ker je treba računati s prostorom, ki ga imamo na razpolago. V vsakem primeru pa bo dobro računati z danimi smernicami, ter jih pač prilagoditi razpoložljivemu prostoru, kakor se bo najbolje dalo. Svarimo predvsem pred širokimi gnojišči, ker je na takih gospodarstvo z gnojem otežkočeno ter nakladanje in odvažanje gnoja silno nerodno in zamudno. Prav tako ponovno povdarjamo, da je bolje napraviti gnojišče vedno raje nekoliko večje, kakor ti pokaže račun, ker preveliko nikoli ne bo, pač pa silno rado premajhno.

temu dnevu odgovarjajoči mesec prihodnjega leta dni. Opazovali so vseh teh 12 dni točno vreme od ure do ure, delali zapiske in skleпали, kakšno bo vreme kak mesec ali pa tudi kake dni prihodnjega leta. Kdor ima veselje do opazovanja vremena, od katerega je v tako veliki meri odvisen uspeh kmečkoga dela, naj poskusi opazovati vreme v označenih dneh meseca decembra.

Ker so bili še mnogo bolj, kakor smo mi danes, našj predniki odvisni od vremenskih sprememb, so navezali na posamezne dneve ali dogodke vremenske izreke oziroma vremenske prerokbe in tudi uspeh letine v prihodnjem letu.

Za mesec december so zanimivi tile izreki:

Prvega dne v adventu mrz trajal bo ves zimski čas.

Božič zeleni se za velikonoč zameni.

Zelen božič — bela velikanoč.

Je sveta noč svetla in jasna, obilo blagoslova novo leto prinaša.

Če na sveti večer vina v sodih vro, prihodnjič dobra letina bo.

Če je rimska cesta čista in svetla, se kmet dobre letine nada.

Če ta mesec grmi, prihodnje leto viharje rodi.

V glavnem je v vseh teh izrekih izražena misel in želja, naj bi bilo vreme v mesecu decembru suho, brez padavin, to je, vsaj v začetku meseca, še boljše pa do konca meseca, brez snega. Tako bo zemlja dobro prezmrnila in bo suha, ko jo zapade sneg, ozimne pa bodo dobro prezimile.

Ko smo si izbrali prostor za gnojišče, izračunali velikost in mu določili obliko, lahko pristopimo k napravi in ureditvi.

Najboljše gnojišče je vsekakor betonsko. Prvotno so z gnojišči radi tiščali v tla in izkopali v ta namen kar globoke jame. Danes jih zopet priporočajo popolnoma vrh zemlje. Vendar je tudi tozadevno srednja pot najboljša. Gnojišče naj bo za dobro ped, to je 20 — 30 cm v zemlji. Če ostanemo pri našem prejšnjem primeru desetih glav odrasle živine, izkopljemo na določenem prostoru potrebno veliko plitko jama ter postavimo okoli in okoli 50 — 60 cm visok betonski zid tako, da ga je 20 do 30 cm v zemlji in prav toliko tudi nad zemljo. Zid naj bo 15 — 25 cm debel in po možnosti ojačen z železjem. Vrh zidu napravimo na vsak meter dolžine 30 do 40 cm globoko luknjo s premerom 4 do 7 cm. V te luknje bomo namreč potem po potrebi lahko postavili železne ali lesene količke ter z založenimi deskami obzidje poljubno zvišali. Dno gnojišča zabetoniramo z dovolj debelo in močno plastjo betona, ki ne bo prepuščala gnojnice ter vzdrževala vsak pritisk. Pri betoniranju obzidja in dna gnojišča ne smemo nikdar varčevati s cementom in moramo vzeti vedno raje nekoliko boljše mešanico, kakor pa slabšo, da se nam ne bo otepalo. Prav tako moramo napraviti dovolj globok in čvrst temelj tako, da nam niti obzidje niti dno ne bo nikdar razpokalo. Vse robove na obzidju in ogle je treba lepo zaokrožiti, da jih potem ne odbijemo. Dno gnojišča mora složno viseti v tisti kot, kjer bomo napravili jama za gnojnico.

V zvezi z gnojiščem, da ne rečemo njega sestavni del, je tudi jama za gnojnico. To napravimo zraven ali pa tudi pod gnojiščem, da si prihranimo prostor. Vsekakor pa mora vsaj del gnojnične jame biti izven gnojišča tako, da napravimo tu odprtino kakih 60 cm², kamor postavimo potem gnojnično črpalko in črpamo ven gnojnico, sicer pa je pokrita s premakljivo betonsko ploščo. V tistem kotu, kamor gnojišče visi in kjer je torej dno najnižje, napravimo z rešetko pokrito odprtino, skozi katero se cedi gnojnica iz gnojišča v spodaj ležečo gnojnično jama. Razumljivo je, da mora železobetonska plošča na dnu gnojišča nad gnojnično jama biti res močna dovolj, da vzdrži v vsakem primeru. Dočim se na eni strani izceja gnojnica iz gnojišča v gnojnično jama, napeljemo vanjo na drugi strani po kanalizaciji tudi gnojnico iz hleva.

Velikost gnojnične jame se prav tako ravna po številu glav odrasle živine in sicer računamo za vsako glavo vsaj 1 m³. V našem primeru torej, ko imamo deset glav, moramo napraviti vsaj 10 m³ veliko gnojnično jama. Slično kakor za gnojišče velja tudi za gnojnično jama, da je vedno boljše napraviti nekoliko večjo, kakor pa premajhno. Saj ne utegneš vedno sproti odvažati gnojnice iz gnojnične jame, pa se le prerada napolni, preteče ter odteka Bog ve kam, okoli gnojišča pa izgleda, da je Bog pomagaj, v največjo sramoto gospodarju. Zato pa napravimo gnojnično jama vedno raje nekoliko večjo, da ti gnojnica ne bo pretekala, šla v izgubo in ti še dela-

la sramoto. Razumljivo je, da dno gnojnične jame mora složno viseti v tisti kot, kjer je odprtina za črpalko, za katero lahko napravimo še posebno vdolbino v dno.

Pa ti napravi kdo gnojnično jama čisto pod gnojiščem in odprtino za črpalko kar v kotu gnojišča. Par grosev si na ta način res prihraniš, toda je pa to tako nesmiselno, da boš tiste groše nešteto krat preklel, ker ti bo gnojnična črpalka v kotu gnojišča vedno na poti in te bo neverjetno ovirala pri vsakem delu. Pa ti gospodje pri zeleni mizi le preradi izmislijo kako prav pametno, ki se potem v praktičnem kmetovanju nikakor ne obnese.

Prav tako ti kdo obzida gnojišče z 1 m in več visokim zidom in potem preklinja, kadarkoli odvažajo gnoj. Drugi zopet ti napravi prav toliko široko gnojišče kakor dolgo in seveda z širokim uvozom, češ, da bo tam porinil notri voz, kadar bo nakladal gnoj, ali pa enostavno vozil skozi na enem koncu z vozom notri in na drugem zopet ven. In uvidi šele potem, ko prične z gnojem na gnojišču tudi prav ravhati, da je pri pravilnem gnojenju čisto izključno riniti voz v gnojišče, še mnogo manj pa voziti skozi. Edino kar pri našem načrtu gnojišča lahko spremeniš ali izboljšaš, je le to, da vse štiri ogle znotraj in zunaj docela zaokrožiš. Stalo bo sicer nekaj več, toda bo tudi res pripravno in koristno, ker ne boš nikoli odbil ogle z vozom in tudi ne boš imel zamudnega pobiranja gnoja iz kotov.

Na opisani način zgrajeno gnojišče bo res pripravno ter bo odgovarjalo svojemu namenu v vsakem oziru. Sicer boš moral pri napravi gnojišča pač računati s prostotom, ki bo na razpolago v to svrhu, toda navedenih smernic se drži v vsakem primeru v polnem obsegu in v vsakem oziru. Kako dolgo je gnojišče, je postranska stvar, toda dosti nad 3 m široko naj nikoli ne bo, ker boš sicer težko pravilno gnojaril in boš po nepotrebnem rentalil vselej, kadar boš vozil gnoj. In vsaj ob eni strani naj bo gnojišče vedno pristopno za voz, to se pravi, da prideš z vozom k gnojišču z enega konca, zavoziš ob strani, naložiš in na drugem koncu zopet odpelješ. Računati moraš, da takole betonsko gnojišče gradiš za več rodov, pa moraš preključeno dobro vse premisliti, da ga ne boš polomil in potem preklinjal svoje polomije sam in še tvoji potomci.

Če ti sedi kmetija v hribu, potem ti bo morda upelo prihraniti gnojnično črpalko. V danem slučaju namreč v hribu lahko izpelješ iz dna gnojnične jame gnojnico po cementnih ceveh skozi zemljo na prosto, vzdahaš na koncu cevi veliko pipo in potem kar postaviš voz, kadar hočeš voziti gnojnico, odpreš pipo in gnojnice ti bo sama tekla v sod. Če pa imaš spodaj travnike, jih tudi lahko zalivaš z gnojnico kar naravnost iz pipe.

Marsikak pametnjakovič, ki je imel svinjake precej oddaljene od govejega hleva, jo je tudi že izmislil tako, da je napravil posebno gnojišče pri hlevu in zopet drugo pri svinjaku. Pa ne velja to, ker svinjski gnoj sam zase ni prida in ga je zato vedno najbolje mešati z govejim gnojem. Saj pujsi ne napravijo toliko gnoja, da bi ga ne mogel pri vsakem kidanju sproti zvoziti s samokolnico na gnojišče. Zato pa je docela negospodarsko napravljati dvoje gnojišč, Seveda, če kmetuješ v večjem obsegu ter imaš dva hleva, precej daleč enega od drugega in v vsakem po dvajset ali več glav odrasle živine, ej, potem se ti že izplača napraviti ob vsakem hlevu posebno gnojišče.

Tako je torej! Če še nimaš urejenega gnojišča, bratec, sedajle čez zimo vse dobro izmislil in prevdri, pripravi gradivo, spomladi pa si ga napravi.

Pa se bo že zopet nakremžil kdo, češ, lahko je reči ali napisati, toda težko je storiti. Cvenka pri hiši je komaj za silo, sicer pa danes tudi ne dobiš potrebnega železja in tudi cementa ne. Prav, prav! Zadnjič smo pri Oreharju ob poliču jabolčnika razmotrivali tudi to zadevo. Koracmanov Ivan iz Korice je samo prikimal, toda uporni Grudnov Janez iz Brezovice je imel takoj sto pomislekov, češ, dobro bi že bilo, dobro in prav tudi, toda denarja ni, cementa ni, pa ne moreš nič, če bi še tako rad. Toda urejeno gnojišče pri kmetiji mora biti, razumeš bratec, mora biti na vsak način, za vsako ceno in brezpogojno. Pa smo se menili in končno le zmenili, da se da urediti pri vsaki kmetiji gnojišče za silo tudi brez denarja, brez cementa in brez železja. Koracmanovemu Ivanu, ki mu gre bolj težko denar izpod palca, so se kar zasvetile oči in celo Grudnovemu Janezu je končno zmanjkalo ugovorov, pa je pritrtil, češ, vidiš ga šmenita, pa se res da, tudi brez nič se da, Da, da, gnojišče pri kmetiji mora biti in če ne gre drugače, če nimaš sredstev in ne dobiš gradiva, pa si zaenkrat vsaj tako imenovano zasilno gnojišče napravi. Tako dobro kakor betonsko sicer ne bo, toda bolje bo kot nič, kajti tudi na tem se da pravilno gnojariti in to je glavno. Vendar natančneje o tem zopet prihodnjič. T. n. č.

Koroško vino

V Martinovi noči se gode čudeži po naših kletih, to noč izginejo vsi sadni mošti iz kleti; grozdni in razni sadni se spremene v vino, pri nas na Koroškem, kjer ni vinske trte, v sadno vino. Zato lepo poje pesem:

Prisel je, prišel sv. Martin,
on ga je žegnal, jaz ga bom pil.

Približno do sv. Martina prevre v normalnih razmerah sadni sladkor v sadnem moštu v alkohol in tako nastane alkoholna pijača: sadni mošt ali sadno vino, ki pri nas nadomešča vino. To je ona toliko priljubljena, okrepljujoča in osvežujoča pijača kmečkega prebivalstva na Koroškem, brez katerega si malo večjega kmetijskega gospodarstva skoraj ne moremo misliti. Saj pa tudi v resnici nobena druga pijača za delavca na polju ni tako primerna kakor sadni mošt, ako je seveda pravilno napravljen. Pa ne samo za kmečko prebivalstvo, tudi za obrtnika in za tovarniškega delavca je sadni mošt zelo dobra in zaželjena pijača. Ona mala količina alkohola, ki je v sadnem moštu, pač ne more vplivati škodljivo na zdravje, saj skoraj ni nevarnosti, da bi mošt pili v nezmernih količinah. Otrokom v predšolski dobi, pa tudi še pozneje, pač ne bo nikdo pameten daljati piti mošta, oziroma samo v nezadostnih količinah ali pa pomešanega z vodo.

Ko je v zadnjih letih zlasti na podeželju bilo vedno manj piva, in je še to bilo slabo, je sadni mošt dobival toliko večji pomen in toliko večjo vrednost. V dobrih sadnih letinah napravimo sadni mošt ne samo za eno leto, ker navadno sledi dobri letini slaba letina, ampak po možnosti za dve leti. Zato tudi ni pravilno, da pri sedanjem popisu sadnega mošta ali sadjaveca pri kmetih pustijo za domače potrebe mošta samo za eno leto, ostalega pa bo treba oddati. Če bo drugo leto tam, kjer je bila letos dobra sadna letina in imajo kmetje zato sadnega mošta več kakor za eno leto, slaba sadna letina, bodo pri takem postopanju kmetje drugo leto brez mošta. Kmetija brez mošta: ali si morete to predstavljati med košnjo v žetvi in med mlačvo. Saj je nemogoče dobiti kosca ali žanjice, ako ne dobijo sadnega mošta v skoraj poljubni meri.

Vidimo, da je potreba po sadnem moštu skoraj splošna; se pa sadni mošti zelo razlikujejo med seboj po okusu, kakovosti, trajnosti. Mošti niso različni samo pri raznih kmetih, razlikujejo se tudi v isti kleti, saj more imeti včasih sadni mošt v isti kleti v vsakem sodu drugačen okus. Mošti, ki so bili v jeseni še vsi enake in dobre kakovosti, so nekateri v vigredi motni, plavkaste barve, kisli, plesnivega okusa, sluzasti in še vse mogoče druge napake imajo; drugi mošti pa so spet lepo svetle barve, čisti, osvežujoči in poživiljajoči, hladilni in krepčilni. Od kod ta velika razlika?

Vzrok vsem tem prijetnim in neprijetnim ter nezaželenim pojavom so zelo različni. Najprej vpliva na kakovost mošta sadje. Nezrelo in gnilo sadje mora gotovo slabo vplivati na kakovost mošta, razne nečistoče, ki so pomešane sadju in sadja nismo pred prešanjem očistili oziroma ga po potrebi tudi oprali, gotovo kvarijo kakovost mošta. Tudi količina vode, ki je pri-

lita moštu, seveda znatno vpliva na to, kakšen je mošt. Nadalje vpliva na kakovost in čistost sadnega mošta tudi to, kako so pripravljene sodi. Predvsem pa vpliva na kakovost mošta — klet.

Ako so sodi z moštom zadelani, obloženi in včasih tudi založeni z repo, peso, kolerabami in krompirjem, mora to pač slabo vplivati na kakovost mošta, ki dobi plesniv vonj, kar seveda vpliva nato tudi slabo na okus mošta. Ne more ugodno vplivati na mošt, ki še ni dozorel, ki vre, v katerem je še polno življenja, ako stoji poleg sodov škaf oziroma kad zelja ali repe, ki se kisa in v katerem je tudi še vse polno življenja.

Tudi toplota v kleti, posebno toplota med vrenjem vpliva, in to zelo znatno, na pravilen potek vrenja. Ako je toplota v kleti prenizka in pada pod 8 st. C, napreduje vrenje zelo počasi, dokler sploh ne preneha. To se pravi, vrenje ali kipenje mošta je prekinjeno, mošt ostane moten in začne spet vreti na vigred, ko se toplota v kleti zviša. Tak mošt postane večkrat sluzast, včasih gosto tekoč in modrikaste barve. Ako pa je nasprotno toplota v kleti previsoka in je preko 20 st. C, je vrenje prehitro, kakor pravimo preburno; pri tem se izgubi, ker izhlapi v zrak, mnogo alkohola, in taki mošti so slabi, lahki, kakor pravimo in se lahko pokvarijo.

Kakovost, trajnost, osvežujoče lastnosti mošta so torej v glavnem odvisne prvič od pravilne priprave mošta, nato pa še skoraj bolj od pravilnega kletarenja. Dobro kletarenje more kakovost mošta znatno izboljšati, slabo kletarenje pa more tudi dobre kakovosti mošta za 50 odst. poslabšati.

O pripravi in napravi mošta, kdaj tresemo sadje za mošt, o dobrih in najboljših moštnih sortah sadja, o shranjevanju oziroma naknadnem zorenju moštnega sadja, o potrebi čim večje čistoče pri prešanju sadja, o dodavanju vode moštu, o pravilni pripravi sodov za mošt, o vrenju samemu in o pripravah pri vrenju mošta, o kipelinih cevah ali vehah, o vsem tem pisati in razmišljati, je že prepozno. Praznik sv. Martina je že za nami, v sodih imamo že v glavnem ali pa že popolnoma prevreto sadno vino, sadni mošt ali sadjavec.

Sok, ki ga dobimo pri prešanju sadja, je v glavnem vodna raztopina sladkorja, kislin, raznih dušičnih sestavin, rudninskih snovi in raznih primesi - snovi, ki vplivajo na vonj in okus. Razmerje, v katerem so vse neštete snovi v sadnem soku, je zelo različno pri raznih vrstah sadja. Priprava sadnega soka za vrenje ali kipenje (na Koroškem imenujejo vrenje tudi ježenje) ima ta namen, da pripravimo glavne sestavine v sadnem soku v tako razmerje, da dobi tekočina, ki nastane pri vrenju, čim boljše lastnosti, čimboljši okus.

Glavna in najvažnejša sestavina sadnega soka je sladkor, ki ga spremenijo glivice vrenja ali kipelne glivice v alkohol in ogljikovo kislino. Iz enega dela sladkorja nastane pri vrenju polovica alkohola in polovica ogljikove kisline, ki pa izhlapi v zrak.

Zelo velikega pomena za trajnost mošta je, koliko alkohola je v moštu. Ako je le

količkej mogoče, naj ne bo v moštu manj kakor 5 odstotkov alkohola. To se pravi, da je moralo biti v sadnem soku, ki je priteklo izpod preše ali stiskalnice, vsaj 10 odstotkov sladkorja. Vsebinsko sladkorja v moštu določimo z moštno tehtnico.

Spreminjanje sadnega sladkorja v svežem sladkem moštu v alkohol in ogljikovo kislino imenujemo alkoholno vrenje ali kipenje. Šele v zadnjih desetletjih se je posrečilo dokazati, da povzročajo to alkoholno vrenje zelo male rastlinice, ki jih s prostim očesom ne moremo videti in jih imenujemo vrelne ali kipelne glivice. Njih delovanje je zelo podobno delovanju kipelnih glivic v krušnem kvasu, kar je gotovo vsem poznano. Ako nimajo kipelne glivice zadosti ugodnih pogojev za razmnoževanje, se morejo spremeniti v zelo odporno obliko, v kateri kot spore ali trosi prebijejo v zemlji tudi najhujšo zimo. Ko sadje zori, prinese te trosi veter ali pa razne žuželke na površino sadja, kjer zlasti v malih razpokah najdejo dosti hrane in se tu izredno hitro razvijajo in množijo. Z dežjem ali z odpadnimi plodovi sadja pride en del glivic spet v zemljo, kjer prezimijo in pridejo nato prihodnje leto spet na sadje.

Pri prešanju sadja pridejo te glivice v sladki mošt. Z njimi pa pridejo iz zraka, od preše in iz raznih posod, ki jih rabimo pri prešanju, še vse polno drugih, deloma tudi škodljivih glivic in bacilov.

V sveže naprešanem sladkem moštu dobijo koristne in škodljive glivice izvrstno in zadostno hrano, začnejo se izredno hitro razmnoževati in razvije se hud boj, nekak huda vojska med posameznimi skupinami malih živih bitij. Iz kakovosti prevrelega vina moremo spoznati, kdo je v tem boju zmagal. Ako so zmagale prave moštne glivice, je sadno vino dobro, brez napak. Ako pa so vsaj deloma prevladale razne škodljive glivice in bakterije, se pojavijo v moštu razne napake, kakor so: motni mošt, mošt tudi pri pravilni toploti v kleti

ne vre, kiselkast okus, neugodna barva mošta, eneugoden okus mošta.

Kakor vsako živo bitje potrebujejo tudi glivice hrane, da se morejo razvijati. Njih najvažnejša hrana je sladkor, ko tega predelajo, zmanjka hrane in s tem je vrenje mošta končano. S tem se preneha razvijati ogljikova kislina, glivice se začnejo usadati na dno sode, s seboj pa potegnajo tudi velik del drugih raznih delcev, ki plavajo v moštu in povzročajo motnost mošta. Tako se začne mlado sadno vino čistiti.

Po končanem močnem vrenju, to je po 4 do 9 tednih, je nato treba odtočiti mlado sadno vino od glivic oziroma od vse usedline v sodu. Včasih pred pretakanjem še vso tekočino v sodu premešamo in nato pustimo, da se očisti. Konec vrenja se opazi v tem, da se mošt čisti od zgoraj navzdol proti dnu sode. Da je vrenje končano, najlažje ugotovimo takole: novega sadnega vina natočimo v prozorno steklenico, jo dobro zamašimo in postavimo za nekaj časa na toplem prostoru. Ko odpremo spet steklenico in opazimo še mehurčice ogljikove kisline, kako se dvigajo iz mošta, ali pa postane mošt moten, je to znak, da glavno vrenje še ni končano.

Ko je glavno vrenje končano, ne smemo s pretakanjem čakati predolgo časa, ker se odmrle glivice začno razkrajati in sadno vino dobi vsled tega neprijeten grenek okus. Pretakamo mošt najlažje z gumijasto cevjo, pri tem je en konec cevi neposredno nad usedlino v sodu, drugi konec pa bo čim nižje v novem sodu, v katerega pretakamo.

Po pretakanju sod dobro zamašimo oziroma zabijemo z dobrim čepom neprodušno. Čep naj bo iz trdega lesa, konicast in naj sega v mošt. Krpe ni dobro ovijati okrog čepa, ker je nevarnost, da pridejo po krpi v mošt osetne glivice.

Toplota v kleti naj bo okrog 10 stopinj. Tako pustimo mošt do vigredi.

20.000 muh z enim mahom

Včasih so ljudje bili zadovoljni in se jim je zdela že velika spretnost, če je kdo zadel za enim mahom dve muhi. Ta spretnost je prišla celo v pregovor in pravimo, da je zadel dve muhi z enim mahom, če kdo z eno potezo, z enim posegom ali z eno odločitvijo dve zadevi reši, ali dva človeka zadovolji, tako da je, kakor pravimo, volk sit in koza cela. Primere zato najdete v domačem in tujem političnem življenju! (Tako je npr. s svobod. volitvami v državi, kjer vlada samo ena stranka. Pri takih volitvah morate svobodno voliti tiste kandidate, ki jih je edina stranka postavila. Da stvar bolj veselo gre, vas na volišče pospremi celo z muziko. Tako so volitve svobodne in stranka ima 95% glasov! Ali: Göring je s svojo pilulo ušel vešalom, pa vendar je nasprotnike rešil strahu, da bi mogel znova začeti zračno vojno) itd. Pa to je že spet politika, boste rekli; jaz pa vam mislim govoriti o muhah, pa ne političnih!

V »Kroniki« smo že poročali o čudovitem sredstvu v boju proti mrčesu. To znamenito sredstvo ima znak DDT — imena si ne

boste zapomnili, ker je dolgo kakor v starih časih klobase.

To sredstvo so letošnje poletje uporabili na ameriških pašnikih v boju zoper brencelje, obade in komarje. V poštev je prišlo več milijonov glav živine. Poskus so naredili, ko je »sezona« za mrčes bila na višku in je posamezne črede nadlegovalo več kot 20.000 tisoč teh zajedavcev in krvososov. Živino so namreč poškopili s dvo-odstotno raztopino DDT, in mrčes, ki je napadel tako žival, je kmalu poginil do zadnjega. To škropljenje, ki so ga izvajali z nalašč zato urejenimi motornimi brizgalnicami, so ponovili večkrat na dan, da so tako uničili vedno nove roje krvososov. Uspeh je bil, da se je tako poškopljena živina pasla mirno, medtem ko se je morala druga vedno otepati nadlegujočega mrčesa. Ko so pa po 133 dneh tako oskrbovano živino tehtali, se je pokazalo, da je z DDT zavarovana živina bila poprečno 23 kg težja od govedu, ki ni bilo škropljeno. 23 kg mesa na glavo več, to je svotica, za katero bi se marsikater: črnoborzičanec potrudil in škropil ves dan svojo lisko, ne?

17.

»Lepo se zahvalim Škovincu in njej. Tudi tebi. Po vasi ne mislim dosti hoditi, ker že težko hodim, pa se ti večkrat oglašiš. Če bodo jeziki oživeli, jih ni treba devati nazaj. Naj se kar obračajo. Prej ko se bodo nasukali, prej bodo tiho.«

Iz Rotije je zginela ihta in preden je Marjeta odšla, je bila že prav zgovorna.

Zvečer, ko je legla, je pomislila, da bo jutri delavnik. Hvala Bogu, da je zima in da ni takega dela. Tako jo vsaj zavoljo dela ne bo nihče obgodrnjal. Ljudje se bodo navadili in počasi njene nerodnosti ne bo nihče imel k mari. Misli so se ji počasi umirile, zrak v kamri se je bil od peči ogrel in prijetno je bilo ležati in prisluškovati uri, ki je tiktakala v hiši.

Zdelo se ji je, da stoji kajza docela na samem, daleč od vseh ljudi, v blaženi samoti, ki je zapahnjena s snegom, ki ne pusti blizu nobeni zlobi.

Tako je Rotija začela svoje novo življenje na Prtovču.

»Kakšna je kaj?«

Jaskova Mica je že begala po vasi in jeziki ji je šel, kakor mlademu kosu kljun.

»Rotija se je vrnila. Takšna je kot brus. Pa ni videti slaba. V obraz je okrogla, le nerodna je tako, da je kaj.«

Zenske so si novice kar podajale. Vsaka je imela kakšno pot, da je morala mimo Škovinčeve kajže. Toda Rotije ni bilo na spregled. Zenske so videle samo dim, ki se je vijugal nad zasneženo streho in izdajal, da je v kajži živo bitje.

»Jaz sem bila pri njej«, je kar v eni sapi mlatila Jaskova Mica. »Nekaj jajc sem ji nesla, toda povem vam, da je docela dru-

Spisal Karl Mauser

gačna, kakor je bila včasih. Ni jih vzela. Nazaj sem jih morala nesti.«

Mico je grizla jeza. Da bo Rotija tako brž spregledala njeno pot, si ni mislila. Zenske so ji pa privoščile, posebno Marjeta.

Jaskova se je hotela maščevati in si pričela izmišljati še to in ono. Nazadnje se je še opravičeval babam zdelo grdo in so pričele Rotijo zagovarjati. Mica se je kar penila; Rotiji pa je bilo zelo pomagano. Počasi je začela zahajati k Škovincu. Kadar je šel hlapec v trgovino na Čušnjico, je vselej tudi za Rotijo kaj prinesel. Samo mleko, moko in jajca je kupovala pri Škovincu. Vse drugo je jemala v trgovini. Da ne bo nihče mogel reči, da živi od miloščine.

Tako je minil januar in najhujši mraz. V februarju je sonce že dobivalo moč. Od streh je pričelo kapljati, da se je sonce le malo vzdignilo. Prav od daleč je dišalo po pomladi. Rotija je bila sebi vsak dan bolj nadležna. Marjeta je prišla k njej vsak dan dvakrat in ji to in ono postorila. Rotija se je sicer branila, toda Marjeta ji ni dala do besede.

»Zdaj se pazi, da se ne zanemariš. Če ne tebi, se bo pa otroku poznalo.« In ji ni pustila, da bi kaj težkega vzdignila. Nanesla ji je vodo in drva in tudi prati ji ni pustila.

Prtovč je bil ves brez snega. Kako tudi ne? Tiha nedelja bo jutri in po praznikih diši.

Preorana zemlja je črna in se kovina-sto sveti.

Kos vsako jutro bolj visoko žvižga.

Prtovčani nič več ne vidijo Rotije. Zdaj je vsem ljudem prvo zemlja in delo. Rotija je tako najbolj prav. Njene ure se tekajo.

Marjeta je enkrat že bila pri Štrajnarci v Železnikih in ji razložila kako in kaj. Večinoma je že vse vedela, tudi to, da je otrok Tineto.

»Pa so nekaj govorili, da sta si bila zadnje čase z Jernejem na roko«, je bila radovedna babica.

»Jeziki«, je zamahnila z roko Marjeta.

»Jernej nekam na Jamnik gleda.« Pogovor ji ni bil ljub. Zdelo se ji je, da ji vznemirja vest. Saj morda bi bil Jernej ob Rotiji srečen. Bogve?«

Štrajnarca je obljubila, da bo prišla Rotijo pogledat.

»Kdaj pa pričakuje?« je vprašala.

»Koncem marca«, je bila Marjeta že kar kratka. »To pa za stroške«, je dala nekaj že kar naprej. »Plačala ti bom jaz, veš.« In se je poslovila.

*

Na Prtovču je zavekalo skoraj pri dveh hišah hkrati. Pri Jajtu in v Škovinčevi kajži. Komaj tri dni je bilo vmes.

Rotija je ležala trudno v postelji in gledala v drobno otrokovo glavo. Fantek je. Jernej in Marička sta se že oglašila. Zmenjena sta že kako in kaj, le za ime se ne morejo pogoditi. Krst je pred vrati.

»Jurij bo«, je Rotija že zdavnaj odločila. Morda se je Marička malo nadojela, da bo

Vladni sistem v Angliji

(Nadaljevanje)

Prav posebno znan je britanski parlament po svojih debatah. Tujci dobe često popolnoma napačen vtis, ko vidijo stalni spor med vlado in opozicijo. V Angliji nihče ne pričakuje, da bodo imeli napori opozicije, ovreči vladne zakone in druge sklepe, uspeh. Obstoječe organizirane opozicije ni drugega, kakor neprestan opomin, da politika vlade ni edina, ki lahko reši vprašanja dneva in da tudi ni niti vedno najboljša. Zato je delo opozicije usmerjeno v to, da pridobi javnost za sebe in zmaga pri prihodnjih volitvah. Svobodno kritiziranje vlade in njene politike je glavno znamenje demokracije. V diktatorski deželi je to nemogoče. V totalitarnih državah vsi organi javnega mnenja — tisk, radio itd. — noč in dan delajo le na tem, da povečujejo popularnost in nezmotljivost svoje vlade. Vsak poizkus kritike je takoj zadušen in kdor odkrito kaže režimu nasprotno mnenje, je deležen najnepriljubnejših posledic in kazni.

KABINET

Glavna značilnost kabinetne vlade je v tem, da polaga vladne oblasti v roke majhne skupine vodij parlamenta, ki pripadajo vsi isti stranki ali zvezi strank. Ministri, ki sestavljajo kabinet, so člani Spodnje ali pa Lordske zbornice. Kabinet mora podpirati predvsem večina v Spodnji zbornici. Posamezno nadzorujejo ministri različne državne odseke, skupno usmerjajo politiko vlade in nosijo odgovornost za vsa njena dejanja.

Kabinet je po ustavi odgovoren parlamentu, toda praktično stoji nad njim. Oblast kabineta je v vsakem vladnem področju zelo velika. Ministri uvajajo zakone, nadzorujejo finančne zadeve, določajo zasedanja parlamentskih zbornic, vodijo zunanje zadeve, razpolagajo z vojaškimi silami dežele, nadzorujejo kolonije in vsa upravniška dela.

V kabinetu zavzema ministrski predsednik brez dvoma zelo vpliven položaj. On je »glava in srce« vse vlade. Ministrski predsednik imenuje ministre in ima tudi pravico, da zahteva njihovo ostavko. On podeli najvažnejša uradniška mesta doma in v zunanjih britanskih področjih. Poleg tega je vodja Spodnje zbornice in predsednik odbora za državno obrambo. Važno je, da ima pravico, ob slehernem času razpustiti Spodnjo zbornico in oklicati nove volitve. Zunanja politika mora biti v skladu z njegovim vidikom, vsled tega je posebno tesno povezan z zunanjim ministrstvom.

Britanski kabinet obsega več članov, kakor kabineti drugih dežel. Navadno jih je 20 do 22. Leta 1939 je obsegal n. pr. sledeče člane:

Ministrski predsednik,
predsednik senata,
lord kancler,
notranji minister,
državni tajnik za zunanje zadeve,
čuvar državnega pečata,
državni tajnik za dominijone,

državni tajnik za kolonije,
državni tajnik za Indijo,
minister za splošno obrambo,
prvi lord admiralitete,
državni tajnik za vojne sile,
državni tajnik za letalske sile,
državni tajnik za škotsko,
predsednik urada za trgovino,
minister za poljedelstvo in ribolov,
predsednik vzgojnega odseka,
minister za zdravje,
minister za delo,
prometni minister,
kancler kneževine Lancaster,
minister za državne naloge.

V vojnem času obstojajo še: ministrstvo za prehrano, za kurjavo, za vojno gospodarstvo, za informacije, za letalsko proizvodnjo in ministrstvo za splošno proizvodnjo. A tudi ostala ministrstva prevzamejo med vojno druge dolžnosti, kakor n. pr. prometno ministrstvo vojni promet, notranje ministrstvo državno varnost itd.

Poleg ministrstev, ki so vključena v kabinet, obstojajo še uradi, ki stojijo izven kabineta: poštni urad, ministrstvo za pokojnino in urad za nadziranje izdanih zakonov. Ti uradi in ministrstva, ki stojijo izven kabineta, spadajo kljub temu k vladni upravi in ob razpustitvi tudi oni prenehajo z delovanjem, dokler niso z novim kabinetom imenovani novi uradniki.

Odnosaži med ministrskim predsednikom in člani vlade, med kabinetom in parlamentom, med kraljem in njegovimi svetovalci slonijo na ustavnih določilih največje potankosti. Kabinet je kljub svojemu finemu mehanizmu najmočnejši in nagloblje vkoreninjeni organ angleške vlade.

ORGANIZACIJA OSREDNJE VLADE

Poleg imenovanih državnih odsekov najdemo še gotova upravna telesa, katere zastopajo v parlamentu člani, ki niso ministri, kakor n. pr. dobrodelni odbor, komisija za cerkveno premoženje in komisija za gozdarstvo. Zelo veliko pa je število ustanov in odsekov, ki niso zastopani v parlamentu in ki so več ali manj pod nadzorstvom enega ali več ministrov. Ravno tako je cela vrsta neodvisnih upravnih ustanov pod ministrskim nadzorstvom. Največ je med njimi takih, ki služijo javni koristi: električna centrala, londonski urad za potniški promet, radijska postaja itd.

Odgovornost ministra pomeni, da mora član vlade pred finančnim odborom parlamenta vedno odgovorjati za vse, kar se vrši v odseku. Z ogromnim porastom obsega javne uprave v teku zadnjih 30 let, se je pojavilo tudi vprašanje, kako naj se spravi v sklad tehnično in upravno dejavnost s tradicijo javne odgovornosti, kakor je v navadi v Veliki Britaniji. Za rešitev tega vprašanja so našli veliko število novih načinov. Njihov glavni učinek je bila razbremenitev novejših upravnih organov z dnevnim proučevanjem in podrobnim nadziranjem, medtem, ko ostane parlamentu odobritev v političnih vprašanjih in vladni nadzorstvo nad bistvenimi točkami.

Jerneju je vino že malo stopilo v glavo. »Tako mi gotovo ne pristaja, kakor tebi Marička. Čudim se, kje si prej oči valjal.«

Zdaj je Jerneja, malo žmedlo. Čeprav se ga je bilo vino že prijelo vendarle so mu za hip spomini bušili v glavo.

»Tako je,« se je skušal pošaliti. »Star čmrli dolgo ne more brenčati. Na prvo rožo se obesi, ki jo najde.«

Marička in Rotija sta se mu smejali. Še štrajnarca, kakor je bila že v letih.

Pozno zvečer, ko je Jurček že spal, se je boter Jernej vzdignil. Marička je šla z njim samo do vrat. Prenočila je pri Rotiji, zakaj jutri gresta z Jernejem na Jamnik.

Na belo nedeljo bo prvi oklic.

SVETI ROK

Zadnji ledeni mož Bonifacij je prišel ravno na četrto povelikonočno nedeljo. Pa ni bil kar nič leden, tako da slane ni prinesel. Dežja pa tudi ni. Nebo je kar tako viselo nad Jamnikom. Kakor da bi vedelo, da je na Jamniku ohcet.

Jernej je nekaj časa okleval. Ni vedel, ali naj bi bila poroka kar pri Sv. Primožu ali naj bi bila pri fari v Selcah. Mati so bili za župno cerkev čeprav je daleč. Marički je bilo pa vseeno. Njej je bilo samo za Jerneja. Jernej se je nazadnje odločil za Selca. Pot je sicer dolga in pešjo bo treba opraviti, toda naj gre vse po stari navadi.

Čotovka je povabila Marjeto in Rotijo, da bi prišli pomagat. Rotija se je nekaj časa kujala, zakaj Jurčka ni imela kam deti. Toda Marjeta je za vse poskrbela. Škovinčeva stara mati so Jurčka radi prevzeli za en dan. Za dva dni Rotija ni hotela iti. Naj gre Marjeta, ki se lahko od-

trga od doma. Otrok pa svoje zahteva in pri materi se najboljšo počuti.

Tako so tudi napravili. Marjeta je odšla na Jamnik že v petek, Rotija pa šele v soboto popoldne.

Poroka je bila zjutraj ob sedmih, tako da sta mogla poročenca s pričami vred priti do kosila nazaj.

Rotiji se je kar inako storilo, ko sta stopila čez prag. Jernej v novi črni obleki je bil videti postaven in fantovski, da bi mu jih človek ne presodil dosti čez trideset. Marička je bila v modri obleki in mirtin venec v laseh se ji je zelo podal. Rotija ni mogla skriti solza, ko je obema segla v roke, Marjeta je pa na glas jokala. Tudi Čotovka je smrkala in si z belim predpasnikom brisala solze.

Šteblajev Nace, sosed, ki je bil za pričo, je skušal spraviti vse v boljšo voljo.

»Kaj pa jokate, ljudje božji? Veseli bodite, da pride možki k hiši. Saj bi se vama še bajta usedla na glavo, če bi jo še kaj dolgo sami podpirali. Ko bi se Marička letos ne poročila, drugo leto bi šla na ploh. Prav gotovo. Fantje so že letos nekaj mislili, pa sem jim koj veselje pobil, ko sem jim namignil, da se že nekaj meseci.«

No, ženski jok se tako brž poleže kakor vstane. Ohcetnički so že sedeli za mizo. Le Rotija se brani. Raje vidi, da Marjeta bolj počiva, samo, da njej ni treba biti neprenehoma v hiši. Le še vstane kak spomin, ki zaboli in zapeče, kakor da bi priletel utrinek razgorete žerjavice prav v dno duše.

Marička Rotijo komaj vidi. Tišči se k Jerneju in se samo smehlja. Rotija si nekajkrat predstavi samo sebe, kako bi lahko sedela ob Jerneju. Vendarle noče biti

Iz vsega tega vidimo, kako prožna je britanska javna uprava in kako plodovito je sprejela demokratične dobrine, ki jih je uporabila v korist vsega, kar zahteva moderna doba. Vendar pa ne smemo trditi, da je bila dosežena popolnost, ali da ni možno nadaljne izboljšanje. Lahko pa rečemo da britanska javna uprava na vsak način prenese primerjavo z upravo v drugih demokratičnih deželah.

NAŠIM MLADIM PRIJATELJEM

Ker vemo, kako si naša šolska mladina želi slovenskega čtiva, smo se odločili, da v tej številki ne bomo priobčeli mladinske priloge »Mladi Korotan«, zato pa bo »Mladi Korotan« izšel prihodnji mesec na 32 straneh v obliki, kot je bila »Slomškova čitanka«. Zaradi prikladnosti teksta ga bo mogoče uporabljati tudi kot zasilno knjigo pri učenju slovenščine.

Za dobro voljo

BOJAZLJIVOST

Klančarja so večkrat napadli tatovi ter ga popolnoma oropali. Siromak je bil že ves preplašen ter se skoro ni upal več izpod strehe. Ljudje so mu svetovali, naj si nabavi samokres, ter ga nosi s seboj v žepu. »Ni varno«, je ugovarjal, »zakaj če bi me kdo napadel, bi mi ga lahko vzel iz žepa...«

OB SPREMENBI LUNE

Onegavega Jurčeta je včasih trkala luna ter mu delala velike preglavice. Nekoč je prosil soseda, naj mu pojasni, na primer: »Kadar je mlaj, tedaj imamo mlado luno, zadnjemu kraju pa pravimo: stara luna. Kam pa ob zamenjavi stare denejo?« »Eh, kam,« mu je odvrnil prav resno, »v nove jih prelijajo.«

POROČILO

Okrajni glavar je potoval po svojem okraju in našel v neki občini vse polno postopačev. Pozval je župana ter mu naročil, da je treba postopaštvo vsekakor odpraviti in poročati o uspehu.

Poročilo, ki je dospelo na glavarstvo o tej zadevi, se je glasilo: »Odkar so bili gospod okrajni poglavar zadnjič pri nas, še ni bilo tukaj nobenega postopača.«

V ZMOTI

Ulčar se ga je včasih precej nalezal. Nekoč je zopet vozil »barko«, valovi pijače pa so ga zanesli na gnoj pred hlevom, kjer je na kupu obležal. »Vse v cvetju!« je vzkliknil, »jaz pa na sredi!« Mislil, da res nabira cvetje, je zagrabil pest gnoja ter ga je poduhal. »Fej!« je vihal z nosom in poklical dekle: »Ančka, zapri stranišče!«

POMOTA

Polžek je prišel pozno ponoči precej natrkan domov iz gostilne. Luči se zaradi žene, ki mu je v takem položaju uspešno pokazala svojo nadoblast, ni upal prižgati. V temi se je slekel in legel v posteljo tako, da mu je bila glava v vznožju, noge pa na vzglavju. Ko se je zjutraj prebudil, je bilo že svetlo. »Hvala Bogu!« je rekel, videč da leži narobe. »Mislim sem, da me boli glava, mi pa le nagajajo kurja očesa...«

žalostna. Saj Marički privošči. Bog ve, da ji. Vendar se ne da preprostiti, da bi ostala čez noč. Zaman se trudijo vsi okrog nje, Rotija se ne vda.

»Doma imam otroka in k njemu moram. Marička bo že poskusila kako je, ko te nekdo zmerom kliče.«

Vse besede so bile zaman. Čotovka ji je napravila culo in Rotija se je še za dne odpravila na Prtovč. Nobene noči ni hotela več take kakor je bila sobotna. Neprenehoma se je prebujala in venomer se ji je zdela, da otrok joka. Čeprav je vedela, da je v dobri oskrbi, ni imela miru.

Ko je že precej pozno utrujena v kajži previjala Jurčka, se je vedno znova sklanjala k njemu in mu poljubljala lička.

»Nikdar ne boš vedel, koliko sem dala zate. Več kot pol srca. Bog ve, kako mi boš vračal?«

Otrok je ni razumel. Nekaj časa jo je začudeno gledal, potlej pa planil v jok. Zakaj ne bi jokal, če mama tudi.

Rotija je stisnila štručko k prsom in poslušala bitje srca, ki je skoraj pregluševalo tiktakanje stenske ure.

Na Jamniku se zdaj gotovo tudi Jernej in Marička odpravljata spat.

*

Na Prtovču spet cvete lan. Kako brž je leto okoli. Več trpljenja ima kakor veselja, pa vseeno nekam brž mine. Trpljenje se v veselju pozabi.

Tudi Rotija se je otepala spominov. Odkar je Jernej Čotov gospodar, ji še na misel ne hodi več. Glavno je, da je Marička srečna. Rotija čuti v sebi tiho srečo, ki jo nikoli ne mine. Tako dobro se ji zdi, da je plačala svoj greh z najdražjo odkupnino, ki jo je mogla dati. Kar hvaležna je

MALI OGLASI

Gospodinjstvo pomočnico, mlajšo moč iščem za takoj. Rudolf Slama, trg. pohištva, Celovec-Klagenfurt, St. Veiterstr. 15. 218

Kovaški mojster išče službo. Je oženjen, brez otrok. On kakor tudi žena govorita dobro nemško. Pogoj: hrana in stanovanje, plača po dogovoru. Ponudbe poslati na: Bida Janez, D.P. Camp, Bar 3 k, p. Treffling i. Knt. 219

Službo organista in cerkovnika išče v slovenskem delu Koroške dober organist in zborovodja. Ponudbe z navedbo pogojev in plače poslati na oglasni oddelek »Koroške kronike« pod značko »Vesten«. Nastop po dogovoru. 214

Slovenec, star 45 let, posestnik v Podjuni, bi rad spoznal radi ženitve dobro, pridno in verno Slovenko od 30 do 36 let (lahko tudi z 1 otrokom) vajeno kmetskih del. Ponudbe poslati na upravo »Koroške kronike« pod značko »Zvestoba«. 215

Slovenec, 34 let star, umetnostni mizar, bi radi ženitve rad spoznal pridno Slovenko, staro 25 do 34 let z dobrim značajem; vdove niso izključene. Slika je zaželjena in bo vrnjena. Ponudbe poslati na upravo »Koroške kronike« pod značko »Srečna bodočnost«. 216

Soizvedbe:

Stopar Jožef, doma iz Orehovca pri Kostanjevici (Slovenija), naj se javi svojemu bratu Stopar Francu, D.P. Camp »B« Weidmannsdorf, p. Celovec (Klagenfurt). Ako je komu drugemu kaj znano, naj sporoči na isti naslov. 217

NASVET

Vnet Hitlerjanec je prišel nekoč v neko hišo, da se osebno prepriča, v koliko so opravičene razne ovadbe in pritožbe, naperjene proti članom one družine. Ko si je vse natanko ogledal, ga je vprašala gospodinja, kako mu ugaja in ali ima kaj pripomniti. — »Hitlerjeve slike nimate«, jo je dejal opozoril in naročil, da jo mora nabaviti. — Ko je bil že precej daleč od hiše, se je oglasila desetletna Milica: »Mamica, ali vam nisem pravila, da je treba Hitlerja obesiti, ne pa zapreti v omaro.«

NE MORE SPATI

Katehet je v šoli govoril, o dobri vesti, ki človeka pohvali in o slabi vesti, ki pograja njegovo delo. »Kaj ne, če storiš kaj dobrega, tedaj občutiš neko zadovoljstvo«, je dejal učencu, »in zvečer prav lahko počivaš.« — »To pa za že ne.« Deček mu je potožil, da vzlic temu zvečer ne more zaspati. — »Zakaj pa ne«, je bil duhovnik radoveden. — »Zato, ker me bolhe grizejo...«

Marjeti. Ko bi njej ne dala besede, bi jo nemara zmoglo in bi Jerneja kljub vsemu vzela.

Res je, Jurček bi imel očeta, toda Bog ve, če bi bilo v Rotijinemu srcu vsaj pol toliko sreče kakor jo je sedaj.

Kadar vzame otroka na roke, se kar trese. Prav nič ni podoben Tinetu. Iz dneva v dan ima bolj njene oči. Nosek ima prav tako privihnen kakor ona. Morda je le res, da Bog otrokom prizanese, če zanj starši opravijo pokoro.

Toda nekaj je, kar Rotiji marsikako noč kratki spanje. Marjeta je zvedela, da so Tineta izpustili iz ječe. Zdaj je menda za hlapca nekje v Voklem pri Kranju. Ves drug je postal. Tudi ne pije več tako. Gospodar je baje prav zadovoljen z njim.

Rotija je vsa zbegnana. Novici sicer nič prav ne verjame, vendar mora na Tineta misliti skoraj vsak večer. In kar je najbolj čudno; včasih se ji zasmili. Ko preiščuje kaj je bilo, ko bi se srečala, ne upa misli speljati do konca. Boji se.

Skoraj želi, da bi Tine ostal tak potepin kakor je bil nekdanj. Nič prida, pijanec in babjek. Takšen bi ji vsaj na misel ne hodil. Ne bilo bi se ji treba mučiti z njim.

Rotija se čimdalje bolj oklepa otroka. Za vse na svetu ne bi hotela, da bi ga Tine kdaj vzdignil na svoje roke. Urekel bi ga ji bil.

Zdaj gre Jurček že v četrty mesec. Okrogel je kakor štrukelj in Marjeta kadar pride, venomer tišči vanj. In stara Škovinčeva. Vsa nesrečna je, če ga ne more nič pestovati. Kdo bi si mislil, da lahko en sam otrok osreči toliko ljudi.

(Dalje prihodnjici)